

DE GILDETROM

41e jaargang afl. 3
Herfst 1994

*Herman van Rijkevorsel,
voorzitter van de Bond van Schuttersgilden
Kring Baronie en Markiezaat.*

VAN DEN BORNE

tentenverhuur

VERHUUR VAN FEESTTENTEN, VLOEREN, PODIA,
GELUIDSINSTALLATIE, VERLICHTING,
TAFELS EN STOELN

Kailakkers 2, 5095 AD Hooge Mierde
Telefoon: 04259-2053 – Telefax: 04259-1374

**een zaak van
vertrouwen**

- premiebouw
- renovatie
- vrije sektor
- verbouwingen
- utiliteitsbouw
- onderhoud
- dealer: ünidek volumebouw

**AANNEMERSBEDRIJF
GEBR. HOUTEPEN B.V.**

ZANDSCHELSTRAAT 1-01 POSTBUS 165
5050 AD GOIRLE TELEFOON 013-34 90 32

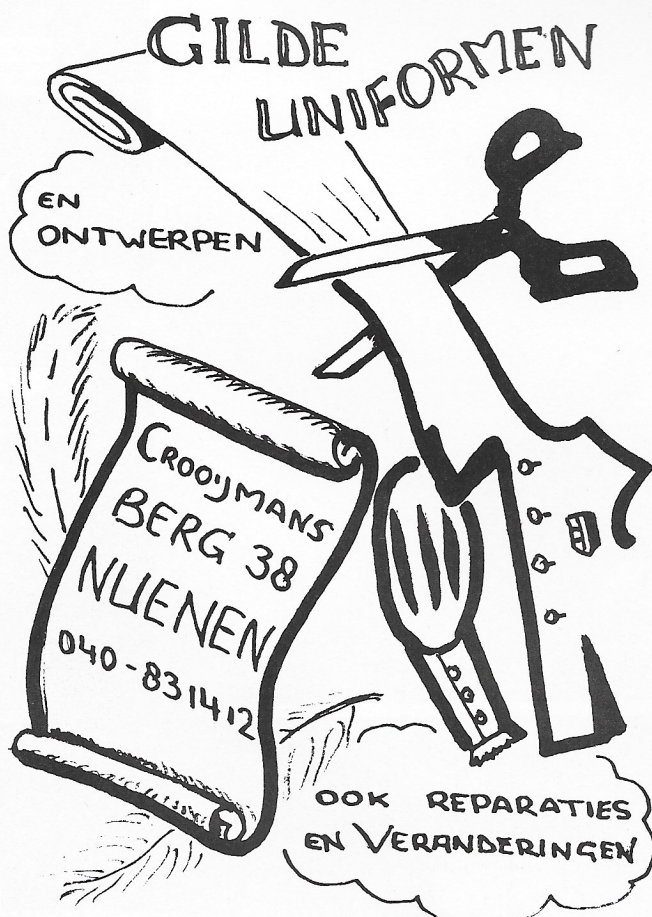

JUWELIERS – HORLOGES

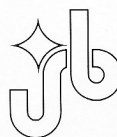

Jan Andriessen

DORPSSTRAAT 54
5708 GJ HELMOND (STIPHOUT)
TEL. 04920 - 50792
FAX 04920 - 22269

- Goud en Zilver
- Reparaties
- Veranderingen
- Nieuw werk
- Eigen ontwerp
- Gildewerk
- Graveren

John Bijsterveld
Meester Goudsmid/Edelsmid

Leenderweg 37 Valkenswaard Tel. 04902-42489

**H ELEKTROTECHNIEK
HOOGENDOORN**

ELEKTROTECHNISCH
INSTALLATIE- EN VERHUURBEDRIJF

voor geluids- en omroepinstallaties
ten behoeve van:
GILDEFEESTEN-FEESTTENTEN-WEDSTRIJDEN

HOOGSTRAAT 133 5051 RV GOIRLE
TEL. 013-345068 FAX 013-340314

DE GILDETROM

Driemaandelijks tijdschrift
Over de Noordbrabantse schuttersgilden
uitgave van de Stichting De Gildetrom

Hoofdredacteur

J.M. Oomen
Kogelsmortel 6
5632 PV Eindhoven
tel. 040-422869

Redacteuren

Eur. Gem. Hist. Schutt.

M.E.M. v.d. Voort
Valklaan 6
5613 EC Eindhoven
tel. 040-438521

Maasland

J.G.M. Goudsmits
Spreeuwenburgerweg 14
5061 PH Oisterwijk
tel. 04242-17353

Noorbr. Federatie

R. Haase
Wapendragerstraat 40
5641 GT Eindhoven
tel. 040-811527

Kempenland

J.A.M. Govers
Beverlaan 11
5581 EE Waalre
tel. 04904-13842

Kwartier van Oirschot

H.C.P. van Hout
De Gaanderij 31
5688 TR Oirschot
tel. 04997-71258

Land van Cuijk

H. Christiaans
Koperwiekstraat 8
5451 XN Mill
tel. 08859-53439

Peelland

M. van Horik
Lyestraat 46
5715 AX Lierop
tel. 04926-1567

Baronie en Markiezaat

A.G. Boot
Korte Brugstraat 28
4871 XS Etten-Leur
tel. 01608-13270

Administratie

L.G.J. Huijbers
Dr. de la Courtstraat 71
5421 JG Gemert
tel. 04923-61855

Betalingen

Rabobank Gemert
rek.no.: 13.45.08.874
Stichting De Gildetrom
Girorekening van deze
bank: 839132

Voorwaarden

Abonnementsprijs 1995: collectief abonnement
f 13,25; Particulier abonnement f 18,25
Aanmaningskosten f 5,-
Abonnement dient bij vooruitbetaling te worden
voldaan. Het wordt geacht te worden voortgezet,
tenzij opzegging voor 1 november geschiedt.
Abonnementen kunnen elk moment ingaan.
De redactie houdt zich het recht voor teksten
naar beste weten en in ieders belang te redigeren.

Sluitingsdatum inzenden kopij afl. 4

1 november (verschijnt: 16 december)

Medewerkers aan dit nummer:

(buiten de redactie) C. Ceelen, J. Hakkens,
J. v. Kuringen, A. v.d. Sande, H. v. Schalkwijk, L. Staals,
C. v.d. Voort, W. v.d. Voort, A. v. Zutphen, F. v. Hirtum,
A. Wehmeijer, C. v.d. Boom, H. Basters, J. v.d. Broek,
P. v.d. Boom, J. Geelen, J. Kuijpers, L. v. Hulst,
W. v.d. Wiel, P. Krijnen, M. v. Berkel, J. Nielen,
P. v. Otterdijk, L. Welten, A. Visch,
P. v.d. Maagdenburg, A. de Groot.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd
en/of openbaar gemaakt op welke wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming
van de stichting De Gildetrom.

Zetwerk en druk: Drukkerij Bek, Veghel.

TER INLEIDING

Aan het begin van de vakantie in Engeland is Herman van
Rijckevorsel (72) onverwacht gestorven. Onverwacht, maar niet
onvoorbereid:

BIJ HET OVERLIJDEN VAN HERMAN VAN RIJCKEVORSEL VOORZITTER KRING BARONIE - MARKIEZAAT

Gedurende de wintermaanden - in afwachting van een moeilijke operatie - bereidde hij zich innerlijk voor. In deze periode overwoog hij het woord uit het bijbelboek Jezus Sirach: "Blijf op God vertrouwen. Hij zal u bijstaan. Leef in oprechtheid en verlaat u op hem. Gij die de Heer vreest, reken op zijn erbarmen." Vice-kringvoorzitter Hoppenbrouwers verwoordde de gedachten van de gildebroeders: "Je was een diepgelovig, oprecht en eerlijk mens en vooral een goed gildebroeder, waar men nooit tevergeefs een beroep op deed. Je had moeite met deze veranderde tijd, waarin het diepere uit het geloof ondergeschikt dreigde te worden aan deze tijd. Toch wist je steeds de juiste weg te vinden en er ons van te overtuigen, dat de ingeslagen weg de juiste was." Met steun van zijn echtgenote en kinderen waren zijn krachten na de geslaagde operatie toegenomen. Hij nam het leven weer ter hand: onbaatzuchtig, correct en stijlvol. Zo was hij tweeëndertig jaar geleden - bij zijn huwelijk - ook het leven van Door en de kinderen binnengekomen. Zo zal ook het federatiebestuur hem blijven herinneren: "Zijn samenwerking werd gekenmerkt door een begripvolle mildheid voor allen." "Wij hadden je liever begeleid hier in Roosendaal bij de heroprichting van een gilde of op kringdagen in jouw kring, waar je met plezier rondliep, om met eigen ogen te kunnen aanschouwen, wat dienstbaarheid en trouw aan kerkelijk en wereldlijk gezag en broederschap betekenen," zo verwoordde de vice-kringvoorzitter de drie pijlers waarop volgens Herman van Rijckevorsel het gildewezen is gebouwd. "En door niemand aangetast mochten worden." Het kringbestuur was door zijn inzet op sterkte. Hij wilde er zeker van zijn, dat, gezien zijn gezondheid, hij op een verantwoorde wijze, het voorzitterschap kon overdragen. Het federatiebestuur ontvalt de vice-voorzitter, "die op vele wijzen en gebieden expertise verleende bij de totstandkoming van de statuten en het huishoudelijk reglement, in kontakten met de Vlaamse gilden en in andere bestuurlijke taken." Herman van Rijckevorsel had - ook buiten het gildewezen - vele taken op zich genomen, die hij nauwgezet behartigde met hart voor de mensen, met wie en voor wie hij werkte; zijn galante zakelijkheid kruidend met een vleugje droge humor en gedragen door een ingeboren bescheidenheid. In een eucharistieviering in de parochiekerk van O.L. Vrouw van Fatima te Roosendaal op 13 juli 1994 is onder grote belangstelling, waaronder vele afvaardigingen van de gilden uit de Kring Baronie en Markiezaat en het Sint-Willibrordusgilde Alphen afscheid van hem genomen. Aansluitend vond in besloten kring bijzetting van zijn lichaam plaats in het familiegraf te Vught. Het gedachtenisprentje besluit met de woorden: "Wij mogen er dankbaar op vertrouwen dat het woord van de Heer nu voor hem mag zijn: "Komt gezegende van mijn Vader en ontvangt het Rijk dat voor u gereed is vanaf de grondvesting ter wereld." (Mt. 25,34)

Dat hij ruste in vrede. ■

Verhalen over bezetting en bevrijding

De bevrijdingsviering staat komende maanden volop in de belangstelling. De Gildetrom wil daar ook aandacht aan schenken in het eerste nummer van 1995. Wij zijn op zoek naar verhalen over de gilden in oorlogstijd. Meestal kwam het gildeleven stil te liggen. Maar er zijn ook gilden, die min of meer actief bleven. Wat hebben die gedaan? Waar bleven de bezittingen? Zijn er door oorlogshandelingen spullen verloren gegaan? Hoe ging dat precies bij het inleveren en ophalen van de geweren? Waren er teerdagen, patroonsfeesten en optrekdagen? Zo ja, hoe werden die gevierd. Gedetailleerde verhalen zijn altijd het interessantst. Die willen we verwerken in een artikel. Zijn er foto's uit die tijd? Oude gildebroeders kunnen u misschien helpen aan informatie. Samen aan de slag. Uw bijdrage kunt u aan de redactie zenden. Bedankt!

WAAR BLEEF BOSSCHE PENNING?

Opsporing verzocht

In de collectie penningen en munten van ridder Alberic van den Bogaerde van Moergestel bevond zich indertijd een penning, die nu nog alleen maar bekend is uit het onderstaande artikel. Na de verkoop van de collecties van kasteel Heeswijk is de penning "verdwenen". Vooral nog is de verblijfplaats onbekend. Opsporing aanbevolen (1).

Unieke penning

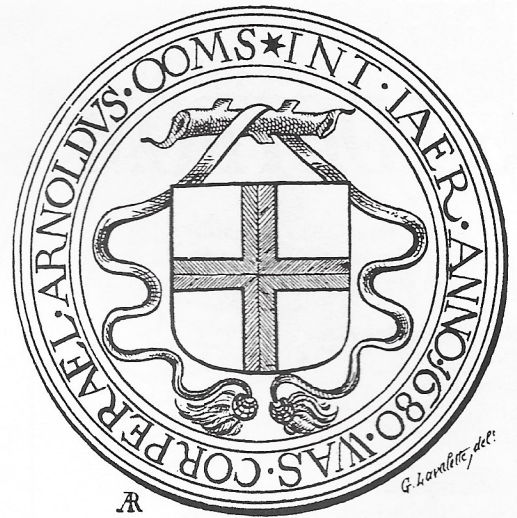
Het betreft een presentatie- of herinneringspenning van het oude kruisboogschuttersgilde van 's-Hertogenbosch uit 1680. De zilveren, gegraveerde penning weegt 48 gram en heeft een diameter van 66 millimeter. Op de voorzijde staat het gekroonde wapenschild van Den Bosch afgebeeld met als randschrift: *ONDER. SR. VAN. BOXMEER. SARGANT. VAN DEN. ED. OUDEN. VOETBOOGH. (SR staat voor sieur en ED voor Edelen) Op de keerzijde staat het wapenschild van Sint George (kruis in keel op zilveren achtergrond) (2). Daarboven een knoestige tak waaraan een lint met kwasten hangt, dat het schild omringt. Het randschrift luidt: * INT . IAER . ANNO . 1680 . WAS . CORPERAEL . ARNOLDUS . OOMS. Deze penning is afkomstig uit de voormalige collectie 't Hooft van Benthuijzen, die verkocht werd in Dordrecht op 14 juni 1879 (catalogus blz. 126 nr. 3734; zie ook: Dirks' Repertorium nr.1865 en mijn Bijdragen nr. 195).

Vier gewapende gilden

Het jaar 1680 was een moeilijke tijd voor Den Bosch, want er was oorlog met Frankrijk. De vier gewapende gilden, die in 1672 trouw hadden gezworen aan hun Hoge Machten, speelden een belangrijke rol in de verdediging van de stad. Zij waren afhankelijk van het stadsbestuur. Ze werden altijd voor de strijd gereed gehouden en beter behandeld dan andere troepen.

Opheffing in 1787?

De oude gewapende gilden hieven zich in 1787 op. In dat jaar was de stadsgouverneur er erg op tegen dat de gewapende gilden doorgingen met wachtoppen en bijeenkomsten om zich te oefenen in het hanteren van wapens. Want ze hadden hiervoor niet zijn toestemming gevraagd. Hij ging hoge eisen stellen. Binnen deze omstandigheden verscheen in 1787, op 13 augustus, een decreet, waarin opgemerkt werd dat sinds enige tijd in verschillende gemeentes, die onder het bestuur stonden van Den Bosch, gewapende gilden waren

opgericht zonder toestemming van hun Hoge Machten. Die besloten de organisatie van zulk soort schutterijen en bijeenkomsten te verbieden. Dit decreet werd ook afgekondigd in Den Bosch, maar werd niet toegepast op de vier reeds bestaande schutterijen. Die gingen door met hun oefeningen. Op 24 september 1787 stuurde het stadsbestuur een delegatie voor de wapenschouw van deze schutterijen. Maar door het besluit van 3 oktober 1787 werden ze toch ontwapend en ontbonden, onder het voorwendsel dat 's-Hertogenbosch een vesting aan de grens is en dat de verdediging ervan uitsluitend viel onder de militaire gouverneur. Het stadsbestuur protesteerde nog wel tegen deze beslissing en haalde de oude rechten en privileges van de gilden aan. Maar tevergeefs. De opheffing werd definitief geregeld in een besluit van de Hoog Mogenden van 9 november 1787.

Wie gaf de penning uit?

De uitgave van de penning lijkt niet van stadswegen gebeurd te zijn. Ik denk eerder dat hij gemaakt is door de schutterij zelf. De Van Boxmeers waren waardige burgerlui, oudtijds aanzienlijk in stad en Meijerij van 's-Hertogenbosch. De familie Ooms bekleedde ook goede posities. In de archieven van de stad bestaat geen enkel document betreffende de uitgave of het gebruik van deze herinneringspenning. ■

M. A. Snoek

1. Revue Belge Numismatique, jrg. 52 (1896), nr. 2, blz. 211-215.
2. Gravure op penning niet overeenkomstig heraldische regels.
3. Uit het Frans vertaald.

BEPERKING BODEMBELASTING DOOR LODEN KOGELS

Voortgangsmelding

(door R. Haase)

Gildebroeders van het Sint-Willibrordusgilde Waalre monteren ricochetkoker.

Voor het welslagen van een project worden wel eens drie factoren genoemd: aspiratie, inspiratie, transpiratie. Dit geldt zeker voor het loodprobleem.

Aspiratie

Hieraan heeft het niet ontbroken. Ieder die er bij betrokken raakte, werd gedreven door de gedachte om te komen tot een goede oplossing die alleszins acceptabel was voor alle betrokkenen.

In de kontakten bleek dit van overheidszijde, door een open en bereidwillige instelling. Met het ingeschakelde onderzoeksbureau van T.N.O. werd een vruchtbare werkrelatie opgebouwd met bemoedigende resultaten.

Inspiratie

Na inventarisatie van de probleemgebieden, werd gewerkt aan concretisering in een oplossing. De inspiratie kwam uit eigen schutterskringen. Uitgaande van de dominante eis, dat met de vrije lucht als achtergrond moest kunnen worden geschoten en met het gegeven dat het voldoende zou kunnen zijn om alleen de treffende kogels op te vangen, richtte de ontwikkeling zich op een zogenaamde ricochetkoker. De resultaten waren bemoedigend, al waren er nog problemen met de opvang van de gedeformeerde en zeer fijn gefragmenteerde kogels. In de koker werden de kogels tegen de binnenring dermate "explosief" gestopt, dat er vergruizing optrad. Het gebruik van kogels met standaard-mondingssnelheid gaf verbetering.

Bij de vele schietproeven die intussen waren gedaan, was ook een zekere Bert Jansen behulpzaam. Deze gildebroeder van het Sint-Sebastiaangilde Borkel ontpopte zich als een inventief mechanicus, door te komen met een proefmodel van een vanger die ricochets minder bruusk afstopt waardoor fragmentatie zeer beperkt blijft en waarbij de gedeformeerde kogels in een linnen zakje worden opgevangen. De remmende constructie wordt verkregen door een spiraalvormig gebogen ricochetwand. De opbrengst aan opgevangen kogels lag bij de proefnemingen boven de 90 procent. Bijkomend voordeel is dat het geluidsniveau bij dit versoepelde treffen minder is. De geluidsmetingen werden gedaan door een collega van

Bert, zodat dit tweetal al gauw Willie Wortel en Lampje werden genoemd, naar de bekende figuren uit het stripverhaal. De konstruktieve capaciteiten van Bert bewegen zich overigens ook op een ander gebied, zoals kruisbogen. De boog, afgebeeld op de achterzijde van De Gildetrom jaargang 40 nummer 1, is door hem vervaardigd.

Deze onverwachte inspiratie uit gildekringen zal ongetwijfeld tot een goede vanger leiden. Over de naamgeving heeft men zekere twijfels. De aanvankelijk gebruikte naam was ricochet-spiraalvanger. Zekere lieden vonden deze naam te suggestief gericht op een geboorteregeldend hulpmiddel. Hoewel, volgens de heer Leget van T.N.O., dit op zich een goede benaming is. Immers, de spiraal voorkomt bezwangering van het milieu met lood. Tot uit uw midden wellicht een betere naam komt, heet het voorlopig "slakkenhuis-ricochetvanger", hoewel deze benaming ook een taalkundig onding is.

Transpiratie

Het onderzoek is nu in een fase gekomen, waarbij gewerkt wordt aan het optimaliseren van de konstruktie van de kogelvangens. De resultaten en aanbevelingen worden opgenomen in de inspektierichtlijn voor de gemeenten. Een eerste aanzet voor dit document is in de voortgangsvergadering bij de Regionale Inspektie gepresenteerd en door onze begeleidingsgroep van commentaar voorzien.

Bert Jansen, alias Willie Wortel, met het eerste proefmodel van zijn vanger.

Buiten de opvangvoorzieningen zullen ook eisen worden gesteld aan de munitie met betrekking tot de mondingsnelheid van de kogels. U moet er ernstig rekening mee houden dat in de toekomst alleen munitie met een maximale dracht van 1 mijl (1,6 km.) mag worden gebruikt.

Ook zullen er richtlijnen komen ten aanzien van het verzamelen van de messing hulzen. Er wordt hard gewerkt, maar hoe dan ook: het verlossende woord is aan de milieuminister, wie dit in het nieuwe paarskleurige kabinet ook moge zijn. ■

WATERS Reeds 60 jaar makers
van vaandels, vendels
en andere gilde-
attributen

Joke Willigers,

Zand 33, 5721 SM Asten (Liessel) 04934-2568

OVER DOELLEN, GILDEHUIZEN EN COMPAREREN

Waarom toch zijn de schuttersgilden blijven bestaan? Waar liggen de wortels van hun eeuwenlange uithoudingsvermogen? Wat bezielde toch steeds onze voorgangers? Waarom hebben gildebreders altijd geloofd in de toekomst; vaak tegen de verdrukking in? Lezing bij de opening van het gildehuis te Stratum op 3 november 1990.

Niet alleen, alleen samen zijn we gilde

Het samenkomen, het aankweken van een sociale houding is eeuwenlang een van de grondgedachten van onze gilden geweest. Alle schuttersgilden hebben gemeenschappelijk, dat ze een plaats om te schieten nodig hebben. In de steden om zich serieus in de wapenhandel te oefenen en in de dorpen meer als ontspanning en vrije-tijdsbesteding. Over Dordrecht schrijft men in het midden van de zeventiende eeuw: "Tot gerief van de schutters om haar in de wapenen te oefenen zijn publieke plaatsen gemaakt, die men gemeenlijk schutbogaarts of doelen noemt, opdat zij haar in deze bogaarden in het schieten oefenen, en daarin haar doel hadden waarnaar zij schoten." Van het woord doel, in de betekenis van schietschijf, werd het woord "doelen" afgeleid. De grote stedelijke schuttersgilden hadden een aantal omheinde schietbanen. De grond was doorgaans door de stad geschonken of in bruikleen gegeven. Aan beide uiteinden werd een afdak gebouwd, waaronder de schutter kon schuilen en het doel beter bewaard bleef. De doelen lagen doorgaans aan de rand van de stad, langs de gracht, de muur of de wallen. In ieder geval op een plaats waar de bebouwing niet te dicht was en er gemakkelijk lange stroken grond vrij gehouden konden worden. Tussen de banen werden bomen of gevlochten doornstruiken geplant. Schuttingen en schermen moesten er voor zorgen dat afwijkende pijlen geen kwaad konden doen.

Doelhuis

Bij de doelen hadden rijkere, grote schuttersgilden een gebouwtje, meestal aangeduid met het woord "doelhuis". De opslag van bogen en ander materiaal was een van de redenen om zo'n doelhuis te bouwen. In de loop van de zestiende eeuw groeide dergelijke eenvoudige doelhuisjes in de grote Zuidnederlandse, Zeeuwse en Hollandse steden uit tot grote representatieve gebouwen met doorgaans een grote zaal met daarnaast verschillende bijvertrekken.

Allerlei gebruikers

Doelgebouwen in Hollandse steden hebben allerlei gebruikers gehad. Als voorbeeld moge dienen de Colveniersdoelen te Haarlem. Achtereenvolgens was dit gebouw vanaf 1572: klooster van de Commanderij van St. Jan, in 1608 scherm-school, balzaal tijdens de Haarlemse kermis, exercitiezaal voor recruten, vaste vergaderruimte voor een onderwijzersgenootschap, tentoonstellingsruimte, gymzaal, koepokinentingsbureau, noodschool en ateliersruimte. Het toont aan dat de Doelen een maatschappelijke functie vervulden. Als de Doelen stadseigendom waren, werden ze steeds vaker verhuurd, om het gebouw met de opbrengst daarvan in stand te houden. Veel doelen werden in de loop van de zeventiende en achttiende eeuw tot herbergen en logementen omgevormd. De Sint-Jorisdoelen van Haarlem, de Sint-Sebastiaansdoelen te Hoorn en de Cloveniers- (oftewel geweerschutters-) doelen van Amsterdam ondergingen bijvoorbeeld dit lot. Deze functie kregen ze bijna als vanzelfsprekend. Er zijn verschillende gevallen bekend, waarbij een stad belangrijke gasten op

stadskosten onderbracht in een doelgebouw. Het waren immers representatieve gebouwen, met grotere en kleinere vertrekken. De grote zaal was uitermate geschikt om er een feestelijke ontvangst met diner in aan te bieden. Alle voorzieningen -inclusief de keuken- waren al aanwezig. Dit soort gebruik van doelgebouwen breidde zich van lieverlee uit.

Vergaderplaats

De grote zaal, die elk doelgebouw dus bezat, maakt het ook geschikt voor vergaderingen en bijeenkomsten met een politiek of godsdienstig karakter. Beroemd is de bijeenkomst van de Nationale Synode in de jaren 1618 en 1619 in de grote zaal van de Colveniersdoelen in Dordrecht. Daar werd de nieuwe protestantse kerkerde vastgelegd, de remonstrantse leer afgekeurd en werd besloten een nieuwe bijbelvertaling te laten maken, de zogenaamde Statenvertaling. Toen op het eind van de achttiende eeuw de tegenstelling tussen patriotten en oranjegezinden in de Hollandse steden zo hoog opliep, werden nieuwe schuttersexercitie-genootschappen opgericht. Soms was dat tegen de wil van de officiële stedelijke schutterijen in; andere keren in volle samenwerking. Ook dan blijken de schuttersdoelen uitstekende vergaderplaatsen, om de politiek van de opstand te bespreken. Zo koos bijvoorbeeld het nieuwe genootschap van de wapenhandel te Middelburg in de jaren tachtig van de achttiende eeuw domicilie in de plaatselijke Sint-Sebastiaansdoelen. Het patriotistische genootschap Pro aris et focis te Haarlem vergaderde in 1787 in de Colveniersdoelen.

Sociaal-culturele gemeenschapshuizen

Al met al kan gesteld worden, dat de stedelijke doelen niet alleen dienden als verzamelplaats voor de schutters en als plaats voor het doelschieten. Hun belang kreeg in de loop van de tijd een grotere uitstraling. Het waren grote, representatieve, sociaal-culturele gemeenschapshuizen geworden. De belangrijke schuttersstukken van de Hollandse schilders uit de Gouden Eeuw werden er bewaard. In de loop van de tijd veranderden de doelbanen en het bijbehorende plein soms tot een park met grote bomen en werden de doelgebouwen sociëteitsruimten. Heel bekend is het gebruik als muziekzaal. In het oude doelencomplex aan de Rotterdamse Coolsingel werden volop concerten van allerlei soort gegeven. Terecht gaf men er het na-oorlogse muziekcentrum de traditionele naam "de Doelen".

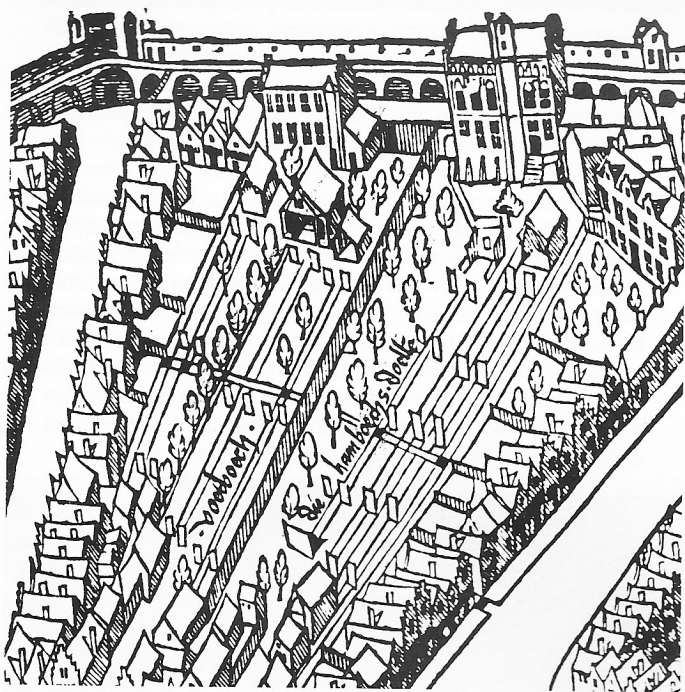
In Noord-Brabant veel bescheidener

Hoeveel bescheidener is alles in onze provincie geweest. In de dorpen en kleine steden was geen sprake van grote doelgebouwen. De ontwikkeling is niet verder gekomen dan doelen met eventueel een doelhuisje. In Noord-Brabant is maar een doelgebouw bewaard gebleven en dan nog in sterk verbouwde staat. Dat van het voormalige Sint-Jorisgilde uit Heusden. Doelhuizen, zo men wil gildehuizen, zijn bekend van het Sint-Jorisgilde Heusden en van het Colveniersgilde Heusden. In 's-Hertogenbosch hadden de vier schuttersgilden (van St. Sebastiaan, de Colveniers, en het Oude en het Jonge Sint-Jorisgilde) ieder hun eigen doelhof en -huis. Alleen van het gildehuis van het Sint-Sebastiaansgilde weten we iets meer over het uiterlijk, omdat er een negentiende eeuwse prent van bestaat. In Bergen op Zoom lagen in de vijftiende eeuw in het zuiden van de stad, langs de muren, de schietbanen van de Sint-Joris en van de Sint-Sebastiaangilde. Het bestaan van echte doelgebouwen is er voorsnog niet aangetoond. In Breda bestond een andere situatie. Het Sint-Jorisgilde had er in de loop van bijna vijf eeuwen vier verschillende schietlokaties aan de rand van de stad. De feestelijke bijeenkomsten en vergaderingen werden door het Bredase Sint-Jorisgilde echter op een andere plaats gehouden. Men kwam bijeen in de schutterskamer op het Stadhuis. Iets wat in meer steden te doen gebruikelijk is geweest. Later mocht er het Sint-Antonius of Colveniersgilde gebruik van maken. En na de

heroprichting van de Oude Sint-Jorisgilde Breda, kreeg het de beschikking over de bovenkamer van de nieuwe Vleeshal. Deze werd door dit gilde bemeubeld en van schuttersportretten voorzien. Tot de ontbinding in 1863 heeft het gilde van deze kamer gebruik mogen maken. Van de inrichting is nagenoeg niets bewaard gebleven.

Op de dorpen meestal gewone herbergen

Op de dorpen bestonden helemaal geen gildehuizen. Op patroonsfeesten en andere traditionele momenten verzamelde de guld zich in en bij een van de dorpsherbergen. De gildestandaard werd uitgehangen. Een muzikant met viool, draailier of doedelzak klom op een lege ton, tikte de maat stevig met z'n klomp en het gezelschap kon feesten en dansen dat het een lieve lust was. Soms werden leeggeruimde schuren als gildelokaal gebruikt. Op sommige dorpen is dat helemaal nog niet zó lang geleden. Het was al een hele luxe om in een herberg min of meer een eigen ruimte, een gildekamer, ter beschikking te hebben. Het was meer uitzondering dan regel. De term "gildekamer" werd overigens ook gebruikt om de hele herberg aan te duiden. Daar was geen sprake van een schilderijencollectie aan de muur. Hoogst uitzonderlijk had de guld enkele tafels en banken, zoals de gilde van St. Christoffel uit Standaardbuiten in 1824.

Amsterdams voetboog- en handboogdoelen met bijbehorende gildehuizen. Detail vogelvluchtkaart door Cornelis Antonisz., 1544.

"Het gilde verpachten"

Maar die eenvoudige Brabantse schuttersgilden bleven bestaan. Zij hoefden geen kostbaar onderhoud te plegen. Ze bleven onderdak bij een van de herbergiers zoeken. Vaak werd het gildehuis verpacht. Bij de meest biedende trok het gilde in. Een cafébaas was er alles aan gelegen het gilde binnen te krijgen. Bedenk wel dat de gilden tot 1850 zowat de enige verenigingen in veel dorpen waren.

Als er maar omzet is

Maar wat zien we de laatste vijftig jaar gebeuren bij de gilden? Het "in huis hebben" van een gilde is voor veel kasteleins niet interessant genoeg meer. De moeite die hij moet doen en de omzet, die hij er door maakt, zijn in hun ogen niet rechtevenredig. Het wederzijds belang tussen zaalhouder en gilde neemt af. De omzet in de horeca heeft zich verplaatst naar andere doelgroepen dan verenigingen en schuttersgilden. Het gewone dorpscafé, zonder veel omhaal, waar

iedereen (alle gildebroeders en -zusters) met goed fatsoen een avondje kan buurten is aan het verdwijnen. Een zaal kreeg je er vroeger bij; als je maar kwam.

Liever een eigen stek

En daarom is er in de loop van die afgelopen vijftig jaar de wens bij een toenemend aantal gilden ontstaan een eigen onderkomen te hebben. Om niet meer afhankelijk te zijn van de nukken en streken van de een of ander. De Brabantse gildebroeders komen intensiever bij elkaar dan voorheen. En ze doen dat liever op een eigen stek, dan op een ander. Verschillende gilden zijn uitgeweken naar gemeenschaps-huizen. Maar een eigen gildehuis was vroeger, en is nog steeds, een grote wens.

Eigen bezit als levensverzekering

Het hebben van eigen grondbezit is voor gilden een goede zaak gebleken. Het is een soort levensverzekering. Van de driehonderd gilden die in 1824 in Noord-Brabant bestonden, zijn er ongeveer honderdvijftig blijven bestaan en honderdvijftig verdwenen. Van de overgebleven gilden had in 1824 tweederde wel een vorm van onroerend goed en eenderde niet. Van de verdwenen gilden had tweederde geen onroerend goed en eenderde wel.

Ook nadelen

Een gildehuis vergt veel aandacht, moeite en bergen geld! Dit ploeteren met vallen en opstaan, blijkt een uitdagend doel te zijn voor veel gildebroeders en -zusters. Het stijgt uit boven eigenbelang. Het brengt mensen bijeen met een gemeenschappelijk doel. Zo'n gildehuis krijg je alleen voorelkaar met keihard werken. Lang niet iedereen zal er vanaf het begin in geloofd hebben. En bij de bouw zal misschien Gods naam wel eens oneerbiedig gebruikt zijn, als er iets mis ging. Monseigneur, het is te hopen dat de Almachtige dat de Stratumse gildebroeders niet al te zwaar aanrekent. U weet, zo'n kwade bedoelingen hebben gildebroeders niet. Integendeel, uw zegenwens onderschrijven ze van harte.

En de betekenis van een goed gildehuis?

Hoofdman Driek van de Ven van het Eerselse Sint-Catharina- en Barbaragilde heeft daar zo zijn eigen mening over: "Ja ja de kring en gewone verenigingen, die vergaderen, mar gildes nie. De guld compareert. Wij vergaderen nie; wij compareren. Oomen, zeg nou zelf; gij wit toch ook dè ze nie vergaderen maar compareren. Zeg de gij nou eerlijk ...." En als ik eerlijk ben, moet ik Driek gelijk geven. De beste momenten van het gildebroeder-zijn beleven we niet plannen makend en uitvoerend, discussiërend, maar gewoon als we bij elkaar komen, zoals vandaag onder dit dak. Als we anderen ontmoeten om een deel van elkaars leven te mogen delen. Om elkaars lief te delen en elkaars leed te dragen. Een goede omgeving, een stijlvol onderkomen draagt daartoe bij.

Gildebroeders als schakels in een ketting

Waarom zijn de schuttersgilden toch blijven bestaan? Waar liggen de wortels van hun eeuwenlange uithoudingsvermogen? Wat bezielde onze voorgangers? Het samenzijn met zo veel verschillende mensen, als spelende mensen, dat hield en houdt de gilden overeind. Altijd weer zijn gildebroeders er vast van overtuigd, dat ze een schakel vormen in een lange ketting, die eeuwen geleden begon en waarvan het einde niet in zicht is. Gildebroeders, wie zo'n gebouw tot stand brengt gelooft in die toekomst. Succes daarmee. ■

J.M. Oomen

EEN BOEK MET EEN BOODSCHAP

(door: L. Huijbers)

"Wij moeten de geest van de gilden, de oudste bestaande verenigingen in Brabant, proberen te begrijpen om deze te bewaren en de waarde te doen aanknopen aan deze tijd. Deze geest moet niet ten onder gaan onder de druk van de grote landen en taalgebieden. Dat is ook een taak van de gilden. In de "kaarten" van de gilden is dat alles terug te vinden". Dat was de boodschap, welke dr. E. van Autenboer aan zijn betoog - federatiebestuur van Noordbrabantse Schuttersgilden, de federatiecommissie studie en archief, vertegenwoordiger van de Provincie Noord-Brabant en enkele vrienden en gasten, meegaf in zijn dankwoord bij de presentatie van zijn omvangrijke studie "De kaarten van de schuttersgilden van het Hertogdom Brabant 1300-1800". De eerste exemplaren van deze uit twee delen bestaande studie, uitgegeven door de Stichting Zuidelijk Historisch Contact, werden op woensdag 8 juni uitgereikt in het provinciehuis. Drie eerste exemplaren werden door de vice-voorzitter van de Stichting Zuidelijk Historisch Contact, mevrouw dr. M.F.A. Linders-Rooijendijk uitgereikt aan respectievelijk prof. dr. J. van Haver, voorzitter van de Commissie voor Volkskunde, Federatievoorzitter E.J.V.M. van Bouwdijk Bastiaanse en aan mevrouw drs. J.L.M. Baartmans- van den Boogaart, Gedeputeerde voor Welzijn, Onderwijs en Cultuur van de Provincie Noord-Brabant. En alle drie hadden ze een boodschap voor de gilden, een boodschap welke in de laatste tijd meer dan eens is uitgesproken. Beleving van waarden niet in nostalgie, maar in dienstvaardigheid zoals de tijd, waarin wij leven, dat vraagt. Niet dienen als versiering, maar waarden beleven en overdragen, want ze zijn waardevol. Maatschappelijke bindingen moeten opnieuw worden ingevuld. En opnieuw pleitte mevrouw Baartmans nog voor het opnemen van de vrouw in het gilde.

De schrijver van het boek dr. E. van Autenboer (l.) in gesprek met dr. L. Pireme

Als zo een belangrijke studie wordt gepresenteerd, dan is er blijheid alom, waardering ook voor het werk van Van Autenboer, daarbij gesteund door de gildebreders André Gillet uit Brussel en Johan Oomen uit Eindhoven, die hun archieven openden. Dan is er waardering voor de brok werk welke aan de studie is verbonden, zich o.a. uitend in be- en verwerking van 1500 pagina's getypte tekst. Maar bewondering is er voor de echte Brabander Eugeen van Autenboer, geboren in Scherpenheuvel, woonde in Mechelen en nu in Turnhout, die in vele avonden en nachten de kaarten bestudeerde en de conclusie opschreef. Hij was al een autoriteit over alles wat met gilden te maken had, maar zijn faam is gegroeid. Hij blijft dat behouden, ook al zet hij de ramen open om de lof te laten verwaaien. Hij blijft een der onzen, een echte Brabander, die zijn band met Noord-Brabant ook tot uitdrukking laat komen in de betekenis, dat hij daar fietsen heeft geleerd. En wij maar denken, dat elke Brabander bij zijn geboorte al kan fietsen! De twee delen zijn verkrijgbaar bij de Stichting Zuidelijk Historisch Contact, Prof. Dondersstraat 23, 5017 HG Tilburg voor de prijs van f 125,-. Degenen die ingetekend hadden kunnen de delen nu afnemen. ■

WIJ STELLEN ONS VOOR

*Gelderse federatie van schuttersgilden
St. Hubertus*

In Nederland bestaan drie federaties van schutterijen en schuttersgilden. De Gelderse federatie is bij de Noord-Brabantse het onbekendst. Er zijn overeenkomsten en verschillen tussen de Noordbrabantse en de Gelderse schuttersgilden.

Verschillen en overeenkomsten

In Gelderland bestaan minder oude schutterijen dan in Noord-Brabant. Opvallend is het veel groter aantal leden binnen de Gelderse gilden. De jeugd is er in grote getalen vertegenwoordigd. Vaak gekleed in witte broek, wit overhemd met stropdas. Historiserende kostuums zijn nagenoeg onbekend. Alleen het gilde van Huissen tooit zich op gepaste tijden met pluim of veer en hult zich in mantels en historische pakken. Het zilver binnen de Gelderse gilden valt niet te vergelijken met de Noordbrabantse zilvervloot. Het mooiste Gelderse schutterszilver bevindt zich in museaal bezit. Het rijkt is het nog in het zuiden, op de grens tussen Gelderland en Noord-Brabant. Tamboerkorpsen gaan de Gelderse schutterijen vooraf. Tamboer-maitres, majorettes, trompetters, tamboers en blazers met velerlei instrumenten vormen een geïntegreerd geheel met de schutterijen. Vendelkorpsen marcheren mee: korte stok waaraan vendels in doorgaans effen kleuren. In koetsen gezeten voeren trotse koningen en koninginnen hun vorstelijke staat. Een opvallend element vormen de wildemannen; geschminkt, gekleed in fel gekleurde pakken met narrekappen op het hoofd. Het vendelen is een belangrijk onderdeel binnen de Gelderse Federatie van schuttersgilden. De meest Noordbrabantse gildebreders weten niet dat "ons" groepsvendelen in feite uit Gelderland is overgenomen. En nog niet eens zó lang geleden. Op de maat van een door een muziekkorps gespeelde wals, maken de Gelderse vendeliers meer figuren en leggen een grotere fantasie aan de dag, dan hun Noordbrabantse collega's. Al die activiteiten worden door de Gelderse federatie gecoördineerd en begeleid.

Kekerdom, Schutterij Eendracht maakt macht.

Doelstelling

Deze "Federatie van Gelderse schutsbroedersschappen, schuttersgilden en schutterijen St. Hubertus", zoals de officiële naam van de federatie luidt, is een overkoepelende organisatie van 66 verenigingen afkomstig uit Gelderland (61), Overijssel (4) en Groningen (1). De federatie werd in 1947 opgericht met als doel: "Het bevorderen van de aaneensluiting de bloei en de ontwikkeling van bestaande en nog op te richten gilden. Het ontwikkelen van zeden, tradities en de geest van broederschap in christelijke geest en dit alles tot bloei te brengen onder handhaving van het historische karakter van de schutsbroedersschappen, schuttersgilden en schutterijen."

Federatie

De federatie bestaat uit: de leden van de federatie, het federatiebestuur, ereleden, beschermheer en de gilderaad.

Federatieleden

Dat zijn de zesenzestig aangesloten, doorgaans Gelderse verenigingen; verdeeld over vier kringen: Achterhoek (30), Didam (7), De Liemers (13) en Rijk van Nijmegen en de Betuwe (16 aangesloten verenigingen).

De federatie heeft geen stem in de aangelegenheden van de kringen. Toelatingen, contributies, kringdagreglementen en kringbestuur zijn bevoegdheden van de kringen zelf.

Gendt, Sint-Sebastiaansgilde.

Federatiebestuur

Dat bestaat uit een vaste kern van zeven personen, aangevuld met uit elke kring een kringvertegenwoordiger.

Gilderaad

Dit adviescollege bestaat momenteel uit drieëntwintig leden, die, enerzijds op grond van hun verdiensten voor een bij de Federatie aangesloten vereniging of voor het gildewezen in het algemeen, of anderzijds op grond van hun maatschappelijke positie en daarbij getoonde belangstelling uitgenodigd zijn in de raad zitten te nemen. Het is het hoogste adviescollege. Er kan een beroep op gedaan worden in zake beleidskwesties en geval van conflicten.

Federatieve schuttersconcouren

Jaarlijks worden tussen de vier en zes federatieve schuttersconcouren gehouden door bij de federatie aangesloten verenigingen. Er zijn wedstrijden in marcheren, defileren, vendelen en schieten in vier disciplines. (luchtgeweer, -pistool, kruisboog en handboog) Schietwedstrijden zijn verdeeld in korpswedstrijden en individuele wedstrijden. Verder zijn er wedstrijden voor: fanfares, drumfanfares, drumbands, muziekgezelschappen, majorettes en minirettes.

Overdekte kruisboorbanen van de Gelderse federatie.

Jurycollege

Het college van juryleden heeft tot taak het beoordelen van de prestaties op federatieve schuttersconcouren op de onder-

delen: marcheren, defileren en groepsvendelen (senioren en junioren).

Voor de beoordeling zijn de verenigingen in vier klassen ingedeeld: D, C, B, A-klasse. Een vereniging kan promoveren door het behalen van een aantal voorgeschreven eerste prijzen binnen een bepaalde periode. Er kan gedegradeerd worden als binnen een bepaalde periode het gestelde aantal eerste prijzen niet is behaald. Naast deze wedstrijden kunnen er op federatieve schuttersconcouren ook prijzen beschikbaar gesteld worden voor bijvoorbeeld: beste muziekkorps, commandant, tamboermaître, correcte groep en dergelijke. Het jurycollege bewaakt ook de reglementering en normstelling.

Schietcommissie

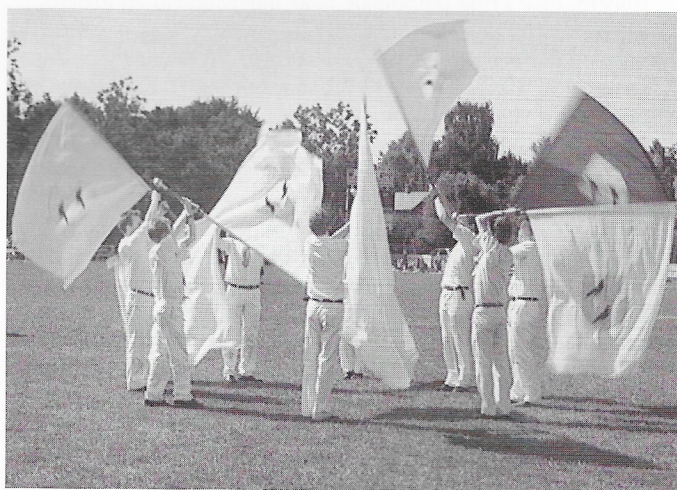
Die begeleidt de organisaties van de schietwedstrijden en heeft er uiteindelijk de verantwoordelijkheid voor. De commissie is, naargelang het wapen, verdeeld in vier secties. Taken zijn: keuren van terreinen, wapenkeuring, veiligheid, wedstrijduitslagen, praktische hulp bij organisaties (kaarten ophalen, kaartverkoop). De schietcommissie heeft een hoeveelheid schietmaterialen in beheer. Dat stelt de organisatoren in staat de reglementen correct in praktijk te brengen. Er wordt samengewerkt met de Nederlandse Kruisboogbond (afdeling Gelderland).

Federatief koningschieten

Jaarlijks wordt door de vereniging, die de federatiekoning van het voorgaande jaar in het midden heeft, het federatief koningschieten georganiseerd. Er wordt geschoten op een houten vogel. Dit wordt omlijst met een groot federatief schuttersconcouren en een vendelconcouren om het Gelderse kampioenschap (zowel senioren als junioren).

Kringdagen

Van oudsher zijn dat de dagen waar de koningen van één kring elkaar bekampen. Er worden vaak wedstrijden bij gehouden, die specifiek passen bij de betreffende kring: lepeltjes-schieten in Kring Didam en bielemannen-wedstrijden in de Kring De Liemers. En natuurlijk een schuttersconcouren.

Duiven, Schutterij Eendracht maakt macht, Groepsvendelen.

Landjuweel

Dit wordt om de vijf jaar toegewezen aan een vereniging uit steeds een andere kring. Naast de presentatie van het Gelderse gildewezen in al haar aspecten, komen op het landjuweel ook vele andere culturele activiteiten aan hun trekken. Het is een meerdaags festijn.

Tot slot

Genoeg activiteiten bij de Gelderse gilden en schutterijen. Interessant om eens een kijkje in het Gelderse te gaan nemen. U bent welkom. ■

AKTIE COMBAT STRESS

Hoe begon het?

Een klein opgezet Eindhovens particulier initiatief ontspan zich tot een provinciale aktie op brede basis.

Het echtpaar Heikens - mevrouw zeer welbespraakt, meneer de tegenpool - heeft nauwe relaties met de Britse stichting Combat Stress en had zich ruim een jaar geleden tot doel gesteld, om voor deze stichting (in het kader van de 50-jarige bevrijdingsherdenking) gelden bijeen te krijgen. Met hun in Nottingham wonende zoon waren ze met een groep Engelsen eens een keer te gast op Catharinahof bij het Sint-Catharinagilde Tongelre, waar ondermeer een uitleg werd gegeven over de gilden en hun doelstellingen, zoals de dienstbaarheid. Zou toen het idee zijn geboren om de gilden te betrekken in de fondswerving? In elk geval, begin 1993 werd Eef Reker, raadsheer centrum van kring Kempenland (Eindhoven) benaderd met het verzoek om de Eindhovense gilden warm te krijgen, gelden bijeen te brengen, om wat meubilair aan te kunnen schaffen voor een van de tehuizen. Een sobere wens die zeker vervuld zou moeten kunnen worden. In principe werd deelname toegezegd en de aard van de fondswerving werd aan de gilden overgelaten. Het balletje ging verder aan het rollen, als met raketkracht voorgestuwd door "ma" Heikens. Bij toeval ontmoette ze op een gildefeest een oude bekende, Jan Mes (ex-federatiepenningmeester). Deze, gegrepen door het voortvarend gebrachte idee, adviseerde haar om het grootser aan te pakken. Zo ontstond de Brabantse versie van de Stichting Combat Stress, die zich zou richten op fondswerving bij bedrijven en overheidsinstellingen. De gilden zouden separaat in federatief verband benaderd moeten worden via de kringbesturen. En zo geschiedde. In het begin liep het niet zo vlot als men hoopte. Maar toen het plan door publicitaire akties ondermeer op de hoofddierendag en via kringvergaderingen meer bekendheid kreeg, liep het gesmeerd. Elke kring ontplooidde naar mogelijkheid en inzicht eigen akties, zoals het collecteren op gildefeesten en de persoonlijke benadering van gilden. En in de gilden, de bouwstenen van de federatie, werden inventieve akties ondernomen, die ruim geld opbrachten.

En ma Heikens hield bevlogen de zweep er over; de federatievoorzitter en de kringvoorzitters werden persoonlijk benaderd en voor het goede doel aan het werk gehouden. De heer Heikens coördineerde de resultaten en Eef Reker ontving steeds meer stortingen op de speciaal voor de gilden geopende bankrekening.

Het resultaat

De gelden stroomden binnen en dankzij uw gaven zal in tehuis Kingswood Grange de recreatiekamer kunnen worden ingericht.

De Noordbrabantse stichting Combat Stress verging het ook goed in de fondswerving bij het bedrijfsleven, bij particulieren en bij de overheid. Voor het tehuis "Tyrwhitt House" zal een patiëntenbusje kunnen worden aangeschaft. En wat te zeggen van bejaardenhuis Kortonjo in Eindhoven, waarvan de bewoners in staat bleken om voor het "Hollybush House" gelden voor een piano bijeen te brengen! Al met al is een klein particulier initiatief mede dankzij u uitgegroeid tot een geslaagde aktie. Gildebroeders en -zusters u hebt de dienstbaarheid van het gildebroederschap (en uiteraard -zusterschap) met deze aktie eigentijdse inhoud gegeven. Onze hartelijk dank.

Afsluiting aktie Combat Stress

In uiteenlopende akties gaven de Brabantse gilden gehoor aan de oproep tot het bijeenbrengen van gelden ten bate van

Engelse oud-strijders die vijftig jaar geleden Noord-Brabant hielpen bevrijden en daarbij lichamelijk dan wel geestelijk letsel opliepen. Dit resulteerde in een saldo van bijna tienduizend gulden dat aangewend zal worden tot inrichting van een recreatiezaaltje met televisie en gemakkelijke zetels in een van de verplegingstehuizen waar deze oud-strijders verblijven, Kingswood Grange. Tijdens de bevrijdingsfestiviteiten in Eindhoven op 14 september is dit bedrag door onze federatievoorzitter symbolisch overhandigd aan major Colin Crawford, onderdirecteur van de gelijknamige stichting in Engeland. Deputaties van de gilden en de kringbesturen waren hierbij aanwezig. Tevens werd een herinneringsplaque voor de recreatiekamer aangeboden, die de dank van de Brabantse gildebreeders en gildezusters wil uitdrukken in de tekst:

You made sacrifices on hells' highway
(battle-corridor from Valkenswaard to Arnhem)
to bring us freedom.

In grateful remembrance,
the Christian guilds of the province Noord-Brabant
the Netherlands

1944 - 50 - 1994

U bracht offers op de hoofdweg van de hel (bijnaam voor de gevechts-corridor Valkenswaard-Arnhem) om ons de vrijheid te brengen. In dankbare herinnering, de christelijke gilden van Noord-Brabant, Nederland.

Teneinde de bewoners een beeld te geven van de gilden bood de voorzitter van kring Kempenland het jubileumboek "Daor hedde de guld" aan. Hoewel in het Nederlands geschreven zal het door de vele foto's hopelijk toch bijdragen aan de beeldvorming.

FEDERATIEVADEMECUM 1994

Wegens overgang op een beter tekstverwerkingssysteem moeten alle bestanden hiernaar omgezet worden. Dit vergt meer tijd dan voorzien was, zodat een achterstand is opgelopen, die moeizaam wordt ingehaald. De eigenlijke produktie, kopiëren en inbinden, werd op het federatiesecretariaat gedaan, hetgeen niet de optimale werkwijze is en een oneigenlijke taak is voor de secretaris. Voortaan zal dit werk worden uitbesteed, zodat het secretariaat hiervan ontlast is. Ter dekking van de kosten zal de kringcontributie verhoogd worden met fl. 5,- per aangesloten gilde. De distributie naar kringbestuur, commissies en gilden zal door de kringsecretariaten worden verzorgd; de overigen kunnen bij het federatiesecretariaat terecht. Hebt dus nog even geduld.

VERGRIJZING FEDERATIEBESTUUR

Met het overlijden van kringvoorzitter Herman van Rijckevorsel is het dagelijks federatiebestuur met de neus op het feit gedrukt dat de bestuurlijke continuïteit moet worden gewaarborgd. Herman heeft aandacht besteed aan zijn opvolging zodat kring Baronie-Markiezaat op korte termijn een opvolger in het kringbestuur en derhalve in het federatiebestuur heeft. De federatievoorzitter (73) en de kringvoorzitters van Maasland (77) en Peelland (69) hebben te kennen gegeven binnen enkele jaren hun functie beschikbaar te stellen. Reeds nu zijn deze kringvoorzitters doende hun opvolging veilig te stellen. Aan het federatiebestuur is de taak om de opvolging van de federatievoorzitter de nodige aandacht te geven.

E.G.S. NIEUWSFLITSEN

In de plenaire vergadering te Stein op 26 maart is Mathieu van der Voort, na een 40-jarig verband als secretaris-generaal, opgevolgd door Lothar Heupts uit regio 1. Mathieu werd onderscheiden met opname in de ere-raad als "ere-secretaris-generaal".

De coördinatie van E.G.S. zaken (inzonderheid die welke samenhangen met het tweejaarlijks koningschieten) zal voor de NBFS worden behartigd door federatiesecretaris Rein Haase. Samenwerking met de Limburgse en Gelderse federaties tot een Nederlandse coördinatiegroep wordt overwogen. De NBFS heeft ingevolge het aantal aangesloten gilden recht op vier zetels in de plenaire vergadering. Hiervoor zijn aangewezen: E.J.V.M. van Bouwdijk Bastiaanse; R. Haase; H.J. Luiten; C.T.M.H. Setz (schietzaken). Math.E.M. van der Voort wordt uitgenodigd uit hoofde van zijn erefunctie.

Jubileum

Op 25 juni 1995 zal het veertig jaar geleden zijn dat in Eindhoven de Werkgemeenschap voor Europese Schuttersgilden werd opgericht als voorloper van de huidige Europese Gemeenschap van Schuttersgilden. Baanbrekers waren Jos Schroeders (voormalig federatiesecretaris) en Mathieu van der Voort. Op 25 juni 1995 zal dit jubileum worden gevierd. Het E.G.S. bestuur beraadt zich over plaats (zo mogelijk te Deinze) en omvang van de viering. Het zou getuigen van stijl als Mathieu van der Voort hierin een ereplaats krijgt.

Europees koningschieten

Terwijl het Europees Koningschieten in Medebach in het Duitse Sauerland nog maar net achter de rug is, is al bekend dat in 1996 in Haaksbergen (Nederland) het volgende Europese schutterstreffen zal plaatsvinden. De organisatie van schutterij in Polen heeft gevraagd om in 1998 het twaalfde Europees koningschieten te Krakau te mogen organiseren. Voor veel gilden en schutterijen zal dat een kostbare reis worden. Het is altijd hetzelfde probleem bij de E.G.S. In een vergadering worden punten naar voren gebracht, die niet geagendeerd zijn. Dan worden besluiten genomen, zonder dat men de achterban heeft kunnen raadplegen. Het zou verstandiger geweest zijn, eerst bij de gilden te informeren of er wel voldoende belangstelling is in een reis naar Polen. Het is niet goed, om onze vrienden in Polen een organisatie op poten te laten zetten, om dan later te constateren, dat er niet voldoende belangstelling voor een reis naar Polen bestaat. In feite zou ook eerder een land als Oostenrijk in aanmerking hebben moeten komen, omdat dit land al veel langer lid is van de E.G.S. Hoe dan ook, als het twaalfde Europees Koningschieten in Krakau doorgaat, zal er gespaard dienen te worden. Of wordt het toch België in 1998?

Stemverhouding

In de huidige situatie is het zo, dat Duitsland alleen voldoende stemmen heeft, om alle voorstellen van andere landen te verwerpen of eigen voorstellen "er door te drukken". In verschillende vergaderingen van de E.G.S. is daar door meerdere personen op gewezen. In de vergadering van 26 maart is nog eens uitdrukkelijk gevraagd goed na te denken over de stemverhoudingen. Het is onbegrijpelijk dat hier altijd zo luchtig overheen gestapt is. Binnen eigen kring worden allerlei gedachten geuit. Maar op een E.G.S.-vergadering zwijgt men in alle talen. Waarschijnlijk is het de taalbarrière, die menig afgevaardigde de mond snoert. In dit opzicht is het nu gelukkig zo, dat elke afgevaardigde in eigen taal kan spreken, waarna zo nodig direct voor vertaling zal worden zorggedragen. ■

NIEUWS UIT DE KRINGEN

Kwartier van Oirschot

Een jonge koning

Om de vier jaar, 's weeks na Pinksteren, op maandag, wordt er bij het Oirschotse Sint Joris Gilde koning geschoten. Sinds mensenheugenis vindt dit koningschieten met de kruisboog op de wip plaats. Na een plechtige H. Mis in het Sint-Antoniuskapelletje en een uitgebreid ontbijt in het gildehuis, maakt het gilde zich op om de standaardrijder, vaandrig, koning, keizer en hoofdman thuis uit te halen. Dat daar een traktatie bijhoort is vanzelfsprekend. Zij zijn per slot van rekening ook vrij van contributie. Op het schietterrein aangekomen wordt de schutsboom vrijgeschoten door de kerkelijke, burgerlijke en gilde-overheid. De oud-koning, hij heeft immers door het ophangen van de koningsvogel aan de schutsboom afstand van zijn ambt gedaan, mag het eerste schot lossen, gevolgd door degene, die het langste lid is. Na drie ronden van telkens een schot per schutter werd de stand opgemaakt. Oud-koning Hein van Hout hoefde geen gebruik te maken van zijn voorrecht een extra serie van drie schoten achtereen te schieten. De kamp kon direct beginnen. Uiteindelijk bleek de 24-jarige Martien van Loon te sterk voor zijn concurrenten en veroverde onder luid gejuich de koningstitel. Staande voor het vaandel legde hij de eed van trouw af. Het gilde maakte zich op om haar nieuwe koning uit te halen. Na de vendelgroet, het volksdansen en de traktatie trok het gilde, met in haar midden de nieuwe koning naar het gildehuis, waar de erewijn werd aangeboden. Het avondfeest werd om 00.00 uur, zoals gebruikelijk, door de hoofdman afgesloten. "Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst".

De installatie van koning Martien van Loon.

Koningschieten 1994

Op kermisvrijdag 13 juni 1994 was het al weer zes jaar geleden, dat gildebroeder Rob Annink koning schoot, waardoor er een einde aan zijn ambtsperiode was gekomen bij gilde St. Sebastiaan te Hilvarenbeek. Het gilde besloot de termijn van zes jaar terug te brengen tot een periode van vier jaar. In aanwezigheid van de drie zuster-gilden uit Hilvarenbeek werd tijdens de H. Mis de koningsvogel gezegend.

M. Wouters (tweede van links) samen met koningen van zuster-gilden.

Na de inwendige mens versterkt te hebben trokken de gilden om elf uur, vergezeld van pastoor en burgemeester, naar het feestterrein. Hier vonden de gebruikelijke ceremoniën plaats en maakten negen gildebreders zich op voor de strijd om de koningstitel. Na drie kwartier lukte het gildebreders Martinus Wouters de vogel naar beneden te halen.

Een kruisboog, veel schoten, weinig treffers

Op kermismaandag, 6 juni 1994, vond het driejaarlijkse koningschieten plaats bij het Sint Brigida Gilde in Netersel. Burgemeester A. van Houdt loste het eerste schot op de houten vogel, gevolgd door de beide wethouders. Hierna volgde de hoofdman van het gilde, de oud-koning en achter-eenvolgens alle andere gildebreders in volgorde van loting. Aan het koningschieten namen tien gildebreders deel. Voor het eerst werd geschoten met één en dezelfde kruisboog, hetgeen de trefkans danig negatief beïnvloedde. Toch ging de vogel al snel uitputtingsverschijnselen vertonen. Maar de laatste loodjes wegen het zwaarst en zeker als daarbij de aanwakkerende wind een rol gaat spelen. Bij het 227ste schot lukte het Toon Hendriks met een voltreffer en onder luid gejuich van het talrijke publiek het laatste stuk naar beneden te halen. Met de gebruikelijke ceremoniën werd hij geïnstalleerd tot nieuwe koning van het Neterselse gilde. Bij het gildehuis aangekomen vond de presentatie plaats, werd de vendelgroot gebracht, de erewijn geschonken en trakteerde de nieuwe koning het voltallige gilde. Toon Hendriks is in het dagelijkse leven verkoper/voorlichter in het agrarisch centrum van de Boerenbond-winkel in Hulsel. Toon is 36 jaar gildebreders, waarvan vijf jaar vendelier, vijftien jaar deken-schrijver en actief bij het ophalen van oud papier ten bate van het gilde. Zijn zoon Frank is al veertien jaar tamboer van het gilde en de bestuursvergaderingen worden bij Hendriks gehouden.

Toon en Anneke Hendriks.

Kempenland

Duizels schuttersgilde "in het nieuw"

Mede dankzij subsidiëring door het Anjerfonds kon het gilde van Sint Jan Baptist uit Duizel overgaan tot de aanschaf van nieuwe uniformen. De oude uit 1972 en 1977 waren versleten en niet meer zo "bij de tijd". Als eerste waren de gildeszusters aan de beurt. In 1993 kregen zij de beschikking over de nieuwe gildeskleding. Dit jaar in juni waren de vendeliers en tamboers aan de beurt; terwijl de gildebreders hun jacquet bleven houden met gildehoed en oranje sjerp. Wel zijn de sjerpen vernieuwd, daar de oude uit 1971 sterk verkleurd waren. De kleuren van het Duizelse gilde zijn: oranje-wit. Gekombineerd met zwart zijn deze kleuren gehandhaafd in de uniformen. Voor het eerst verscheen het gilde in de nieuwe kleding op de kringgildedag in Soerendonk op zondag 5 juni; en het betekende een behoorlijke opsteker. Eén van de drie beschikbare eerste prijzen werd behaald. Met "Sint Jan 1994" op 18 en 26 juni presenteerde het gilde hun kleding aan de bewoners, genodigden en overige gasten die St. Jan meevierden.

Die opbloei is er gekomen

De 52ste kringgildedag van Kring Kempenland op 5 juni is een waardig en zeer geslaagd feest van het 350 jarig jubileum van het Sint-Jansgilde te Soerendonk geworden. Kringvoorzitter H. Luiten had gelijk toen hij stelde: "Onze Lieve Heer zorgt voor het weer; de mens voor de sfeer." Het zag er niet naar uit dat ze het droog zouden houden. Op vrijdagavond tijdens de receptie en 's zaterdags tijdens de feestavond viel de regen niet met bakken; maar met teilen uit de hemel. De feesttent stond als op een eiland in het water. De gildebreders zagen het feestterrein veranderen in één drassige modderpoel. Maar op zondagmorgen (nog voor het luiden van de klokken voor de eerste mis) kwamen boeren met kolkwagens het terrein droog zuigen en kwam de genie met groot materiaal een stalen looppad uitrollen naar de feesttent en feestterrein, zodat alle deelnemers de tap droogvoets konden bereiken. Tegen zoveel geweld kon Fluvius niet op. Liet het verder afweten. Gaf de zon alle kans het gildesilver te doen blinken en gildebreders en gasten te doen verlangen naar een verkoelend glas bier. Het weer was onverwacht prachtig. Een perfecte gildedag. Dat hadden we mogen verwachten, gezien de reputatie van het Sint-Jansgilde. Traditioneel werd de dag begonnen met een gildemis en koffietafel, gevolgd door de ontvangst met erewijn door de wereldlijke overheid van de gemeente Maarheeze. Na het defilé door het feestelijk vlaggend dorp en massale opmars verraste burgemeester Mevr. A.B. de Jong-Grajié (tijdens de openingsceremonie) de opgestelde gildebreders, gasten en het jubilerende gilde met de mededeling dat het H.M. Koningin Beatrix behaagd had, aan het Sint-Jorisgilde Soerendonk de koninklijke erepenning toe te kennen, waaraan het recht verbonden is om gedurende de regeringsperiode haar beeltenaar te mogen voeren. Tevens stelde de koningin een speciale prijspenning beschikbaar; uit te reiken aan het gilde dat het hoogste aantal punten zou weten te behalen. Deze penning zal in overleg met het kringbestuur later in het jaar (mogelijk tijdens de algemene najaarsvergadering van de kring) uitgereikt worden. Rond half zeven werd de kringgildedag besloten met de bekendmaking van de prijswinnaars door kringvoorzitter H. Luiten en het uitreiken van de prachtige herinneringsschilden door de burgemeester.

De hoofdman overhandigt de ere-dekenstok.

Geen rust- maar Schuttersoord

Zondag 12 juni was een belangrijke dag voor het Sint-Jorisgilde in Bladel. En wel om drie redenen: Burgemeester A.J. van Houdt zou worden geïnstalleerd als ere-deken, het nieuwe schietterrein zou worden ingezegend en zijn naam krijgen en het jaarlijkse koningschieten zou plaats hebben. De dag werd begonnen met een gildemis in de parochiekerk. Hierna werd door de vaandrig namens het gilde de eed van trouw afgelegd. Na de broodmaaltijd in het gildehuis werden de wereldlijke overheid en genodigden afgehaald bij het gemeentehuis. Op het schietterrein werd eerst burgemeester A.J. van Houdt geïnstalleerd tot ere-deken. Hij verdient deze titel, vanwege zijn steeds warme belangstelling voor het gilde, zijn medewerking aan de kringgildedag in 1993 en aan het verkrijgen van een nieuw schietterrein met onderkomen. Als tekenen van waardigheid ontving hij de deken-sjerp en dekenstok.

Kapitein W. Ras ontvangt erepenning.

Als eerste officiële daad onthulde hij het naambord van het schietterrein: "Schuttersoord"; gekozen uit zesenzestig inzendingen van gildebroeders en -zusters. Pastoor Bertens sprak een toepasselijk gebed en zegende een kruisbeeld, het schietterrein en het onderkomen. Toen kon het koningschieten beginnen, voorafgegaan door de gebruikelijke ceremoniën. Twee nieuwe leden werden beëdigd: Sietske Hellings en Gerard van Kemenade. Zeven gildebroeders streden om het koningschap. De vogel bleek niet sterk te zijn. Bij het drieënveertigste schot wist oud-koning Ad Hellings het laatste stukje naar beneden te schieten. In de Koolbocht bij de gildelinde werd hij aan de Bladelse bevolking gepresenteerd. 's Avonds werd hij per koets door het gilde aan zijn huis afgehaald en voor het gildehuis geïnstalleerd, een fijne feestavond volgde.

Duizel viert St. Jan

Op zondag 26 juni werd in Duizel het drieëntwintigste Sint-Jansfeest "nieuwe stijl" gehouden. In vroeger eeuwen vond de processie plaats op de feestdag van St. Jan: 24 juni. In de loop van de tijd is de viering verplaatst naar de zondag na de eigenlijke feestdag. De processie trok over de paden van het kerkhof. Toen na de oorlog een Mariakapel gebouwd was, trok men door het dorp naar deze kapel. Daaraan voorafgaand waren in de hoogmis de Sint-Janstrossen gewijd. In de loop van de jaren zestig eindigde deze viering. Het Sint-Jansgilde was al veel eerder ter ziele gegaan; in 1912. Op 5 januari 1971 werd het gilde heropgericht. Op initiatief van de toenmalige pastoor besloot het gilde een Sint-Jansfeest "nieuwe stijl" te gaan vieren, samen met de in die tijd nog zeer actieve buurtverenigingen en het onderwijsteam. Allereerst werd de wijding van de Sint-Janstrossen weer ingevoerd. In plaats van de processie kwam een openluchtmis om half elf. Een half uur voor aanvang trekken fanfare, gilde en vlaggendragers van de Duizelse verenigingen onder klokgelui naar het Smisplein. Steevast trekt de mis zo'n zeshonderd gelovigen. Vanaf 1972 verzorgde het gilde de hele viering. In 1992 is daar verandering in gekomen. Er werd een komitee Sint-Jansfeest opgericht, waarin het gilde door minimaal een persoon vertegenwoordigd wordt. Het komitee organiseert de viering na de mis. Het gilde tekent voor het religieuze gedeelte van de Sint-Jansviering.

*Sint-Jansbeeld uit kerk meegebracht naar de mis.
Rechts dekenstok met Sint-Janstros.*

"Gilde net als onkruid, onverwoestbaar"

In het laatste weekend van juni vierde het gilde St. Antonius en St. Catharina te Aalst haar 450-jarig bestaan. Het gilde is de laatste jaren, ondermeer door overlijdens, geconfronteerd met een teruglopend ledental. Daarom is gezocht naar mogelijkheden de bewoners van Aalst bij de viering te betrekken. Aan het groots opgezette zomerfeest verleenden de gilden van District Zuid en andere organisaties en verenigingen hun medewerking. Aan de vooravond was er een receptie in gemeenschapshuis Den Hof. Spreker was onder anderen burgemeester Drs. J. Berger. Namens de gemeente bood hij onder couvert een cadeau aan. Keizer B. van Doormalen presenteerde het boekwerkje "St. Antonius en St. Catharinagilde 450 jaar, Aalst 1994". Het eerste exemplaar was voor de burgemeester. Het gilde kreeg tijdens de receptie een oude (kapiteins)sabel; waarschijnlijk eertijds gilde-eigendom. De eigenlijke feestdag werd begonnen met een mis, waarin het parochiële Maria Presentatiekoor de Missa Brevis van Mozart ten gehore bracht. Voor de gelegenheid was het koor met een strijkersensemble versterkt. Voor de mis werd pastor Th. van Osch tot geestelijk-deken geïnstalleerd. Samen met pater Scheepers (missionaris en in Aalst op familiebezoek) ging hij voor in de mis. Na koffie en broodjes uit het vuistje namen de festiviteiten een begin met een serenade door de harmonie, een vendelgroet en een demonstratie gaaischieten, waarvoor begunstigers en vrienden waren uitgenodigd. Dankzij de zon was er veel belangstelling. Het werd een bourgondisch feest. Jammer dat de tentoonstelling niet die belangstelling kreeg, die deze verdiende. Het jubeljaar werd besloten met het tweejaarlijkse koningschieten; kermismaandag 12 juli. Fried Teunissen werd met het 195ste schot koning. Voor het koningschieten konden drie nieuwe gildebroeders en drie tamboer-vendeliers ingeboond worden. Zij legden de eed op het hoofdvaandel af. Begin van een zonnige toekomst? Het is zoals de keizer in een interview opmerkte: "Het gilde is net als onkruid, onverwoestbaar."

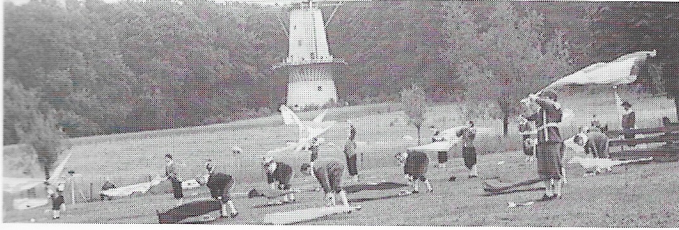
Jeugddag Kring Kempenland

Het Sint-Catharinagilde Woensel organiseerde op 15 mei voor de tweede keer de jeugdwedstrijden van Kring Kempenland. Op hun gildeterrein aan de Wezelstraat kwamen de deelnemers uit heel Kempenland bijeen. Met de zon aan de hemel konden optocht, massale opmars en wedstrijden plaatsvinden. Er werd gestreden op de onderdelen vendelen, trommen en bazuinblazen. De deelnemers waren binnen elk onderdeel in twee categorieën: met en zonder ervaring. Er werd op sportieve wijze gestreden. De winnaars konden hun zilveren prijzen op het eind van de dag in ontvangst nemen. Ze werden uitgereikt door kringvoorzitter H. Luiten. Velen hebben hun steentje aan het welslagen van deze dag bijgedragen: gildebroeders en -zusters van het organiserend gilde, juryleden, raadsheren en verschillende vrijwilligers. Het gilde is hen dank verschuldigd en kijkt uit naar de volgende jeugddag in Woensel.

Kempenlandse deelname aan festival

Bij de in 1993 van een huiskamer-café uit Budel in het Nederlandse Openluchtmuseum te Arnhem gaf het Sint-Jorisgilde uit Budel acte de presence. Dit viel zo goed in de smaak, dat het gilde uitgenodigd werd gestalte te geven aan een presentatie van de Brabantse gilden in het Openluchtmuseum. Het voortouw werd genomen door Martin Horst van het Sint-Jorisgilde Budel samen met Edwin Karten van het museum. De presentatie zou verzorgd worden in het kader van het Folklorenfestival in het openluchtmuseum van 18 t/m 26 juni. En zo trokken op zondag 19 juni zeven Brabantse gilden uit Kring Kempenland (District Oost) en een gilde van de Gelderse Federatie naar Arnhem. Uit Kring Kempenland: gilde Sint-Agatha uit Heeze, het Sint-Joris en Sint-Barbaragilde Maarheeze, gilde Sint-Joris Zesgehuchten, Sint-Jansgilde Soerendonk, Sint Jorisgilde Heeze en het Sint-Jorisgilde

Budel. Uit Gelderland: de gilden van Sint-Gangulphus en Sint-Laurentius binnen de stad Huissen. Tijdig aangekomen, waren de gildebroeders in de gelegenheid een kijkje te nemen in het museum, zich te ontspannen en zich voor te bereiden voor de presentaties. Om twaalf uur ging het programma van start met een presentatie van alle deelnemende gilden in de feesttent. Vooraf werd door oud-kringsecretaris Jaques Govers, die als presentator gevraagd was, een inleiding gehouden over het wezen van de huidige schuttersgilden, hun tradities en hun ontstaan.

Gezamenlijke vendelgroet

Na een presentatie van en een korte demonstratie door de deelnemende gilden, maakte ieder gilde een aparte rondgang over het museumterrein. Vele bezoekers wisten niet wat hun overkwam en genoten zichtbaar. Na een korte lunch/bierpauze, waarbij door het museum lunchpakketten en consumptiebonnen verstrekt werden, maakten de gilden zich op voor de massale opmars en vendelgroet. Bij deze gelegenheid bood kringvoorzitter H. Luiten aan de directeur van het museum de heer Dr. J. Vaessen het jubileumboek "Daor hedde de Guld" en de catalogus van de tentoonstelling "Zilver met een Verhaal" aan, ter completering van het documentatiecentrum van het museum. Na vendelgroet en afmars trokken de gilden weer individueel op naar diverse lokaties in het museumpark voor het geven van demonstraties in trommen en vendelen. Onderwijl werd op het feestterrein een demonstratie koningschieten verzorgd, waarbij de koningen van de deelnemende gilden onderling kampten voor het zilveren koningskruis, dat door het museum beschikbaar gesteld was. Winnaar werd Martin Horst, koning van het Sint-Jorisgilde Budel, animator van de dag. Had het koningschot beter kunnen vallen? Het gildefeest werd besloten met het uitreiken van een zilveren herinneringsschild aan ieder gilde en bloemen voor de organisatoren.

als ik koning van het gilde was." Een voorproefje voor het grote feest vormde het koningschieten op kermismaandag 16 mei. Ook in 1594 werd het koningschieten dertien dagen voor het gildefeest gehouden. Pastoor van Wetten zegende en "vrijde" de schutsboom, terwijl burgemeester Smeets het schot loste ter ere van de koningin. De regerend koning Peter-Paul Fransen moest zich ontdoen van het koningszilver toen het schot doel miste. Bij het 432ste schot werd de vogel naar beneden gehaald door Nico Nijssen. Deze weigerde de vogel op te rapen en gaf daarmee te kennen geen koning te willen zijn. Verklaarbaar omdat hij werkzaam is in Amerika! Het kwam hem volgens de regels van 1594 wel op een fikse boete te staan. Een nieuwe vogel werd geplaatst en Ties Verbeten zou de eer krijgen om de vogel neer te halen. Al vanaf de heroprichting is de nieuwe koning betrokken bij het gilde en al jaren bestuurslid. Een lang gekoesterde wens van Ties ging nu in vervulling. Op 28 en 29 mei liep het dorp uit voor het gildefeest van de kring Peelland. Tijdens de voorbereiding werd ook de hulp ingeroepen van negen vrijwilligers, die geen lid waren van het gilde. Het inzetbare kader van het gilde was namelijk te beperkt. De zaterdag was speciaal opgedragen aan de Vliedense gemeenschap. De dag begon met het traditionele puitschieten. Samen met de drie andere gilden uit de gemeente Deurne trok men vanaf het gildehuis naar het feestterrein op het sportpark. Na de officiële opening en de vendelhulde volgde de receptie ter ere van gildekoning Ties Verbeten en het jubilerende gilde. Door de beschermvrouwe de fundatie Th. N. Beels werd een kruisboog aangeboden. Het gilde kreeg van haar leden een nieuwe windwijzer uitgereikt voor de schutsboom. Een gezellige receptie en de feestavond vormden de afsluiting van de eerste dag. Zondagochtend werd de tweede dag geopend met een eucharistieviering met aansluitend een koffietafel voor genodigden. Na de ontvangst door het gemeentebestuur trokken de gilden in optocht door het dorp. Aan de kringgildedag werd naast de Peellandse gilden eveneens deelgenomen door de gastgilden Sint Sebastiaan uit Mierlo en Sint Antonius Abt uit Vorstenbosch. De gastgilden schoten met een kruisboog op de vogel. Een wapen dat bijna niet gehanteerd wordt door de gilden in de kring Peelland. Het gilde uit Vorstenbosch gaf een demonstratie van het Jeu de boule spel. In de feesttent zorgde een blaaskapel voor de gezelligheid. Het organiserende gilde is er volledig in geslaagd tijdens het weekend haar doelstelling te bereiken: een feest met een goed oog voor details en de aankleding van de terreinen, een gezellige "buurt", een goed glas bier en geslaagde wedstrijden die het sluitstuk vormden van het geheel.

Peelland

Geen koning in Amerika

De lenteperiode was een drukke tijd voor het kleine kader van het Sint Willibrordusgilde in Vlieden. Het hoogtepunt vormde de organisatie van het kringgildefeest in het laatste weekend van mei. Met dit gildefeest werd ook het feit herdacht dat in 1594 de "gesellen van de schutte Sint Wilbert" hun "cedulle" hadden geschreven. Ongeschreven regels die door de dekens op schrift werden vastgelegd. De gemeente Vlieden bestond vierhonderd jaar geleden uit een kleine kern met enkele buurtschappen en een grote heide. Armoede kenmerkte deze gemeenschap. Een van de schaarse momenten van ontspanning was de jaarlijkse kermis in Deurne. Dan trok het gilde uit. In april werd ook dit op de plaatselijke basisschool verteld tijdens een speciaal project over de plaats van het gilde in een dorpsgemeenschap. Twee gildebroeders waren een dag aanwezig op school en zowel de kleuters als de kinderen van groep acht werden geïnformeerd over het gilde. De tekeningen die gemaakt werden zouden later een plaats krijgen in de feesttent. De oudste leerlingen hadden van zilverpapier schilden gemaakt met het opschrift "Dit zou mijn schild zijn

Foutje wegwerken

In het vorige nummer van De Gildetrom is verzuimd te vermelden, dat de foto bij het artikel over de Liesselse sikkel gemaakt is door M. van Santvoort uit Mierlo.

Eer van op aan kunnen

Op een gildebroeder kun je bouwen, zou het moeten heten. Soms moet er aan worden toegevoegd "op de duur", want af en toe duurt het wat lang voor een belofte wordt gestand gedaan. Dat een opdracht ook wel consequent kan worden doorgevoerd blijkt uit het volgende relaas: Bij het Gilde van Antonius en Sebastiaan Gemert is het gebruikelijk, dat de tamboers de optrekdag gaan aanzeggen bij de gildebroeders aan huis. Dat is een zware dag, want om zeven uur 's morgens wordt de trom opgenomen om deze vroeg in de zondagmorgen weer af te leggen. Daarbij moeten ook nog winterse omstandigheden worden getrotseerd. Op zaterdag 15 januari 1994 gingen de tamboers op pad en kwamen in het avondlijk donker bij gildebroeder Piet Brouwers aan, die het stof van de dagelijkse arbeid op zijn boerderij van lijf en leden aan het afwassen was. Toen Piet niet snel verscheen, kondigde de jongste tamboer aan de trap zijn aanwezigheid aan, waarop Piet riep: "kom maar!". Dat was niet aan dovemansoren gezegd. De groep

stelde zich op en ging trommend de trap op naar de badkamer. Daar werd het naakte feit van de optrekdag in persoon aangezgd, zoals het hoort. Consequent! De hilariteit bij de tamboers was zo groot, dat ze eerst aan het volgende adres in staat waren de schutsmars gewoon te trommen, zonder onderbrekingen van lachbuien.

Het blote feit aanzeggen.

Weerzien oude gildekostuums in Polen

Drie jaar geleden werden de leden van het Sint-Hubertusgilde in Liessel in nieuwe gilde-uniformen gestoken. De vraag werd gesteld wat men met de gebruikte uniformen moest doen. Enkele inwoners van Liessel hadden goede contacten in Polen. Door bemiddeling van de heer de Corte uit Deurne werd bekend dat er in het dorp Wtoszakowice een gilde werd opgericht. Zij zouden ontzettend blij zijn met de oude uniformen. Op uitnodiging van het Poolse gilde vertrokken enkele gildebroeders op vrijdag 10 juni naar Polen. Willy Rijnders, Marius Hurkmans en Toon en Hans van Someren kwamen na een rit van 900 kilometer in Wtoszakowice aan. Als ontvangstcomité stonden de koning en een gildebroeder in het "Liesselse" kostuum langs de weg. De ontvangst werd geopend met een "broedersborrel" en een maaltijd. Na het ontbijt (en de broedersborrel) werden de gildebroeders met een koets, voorafgegaan door twee paarden, opgehaald voor een tocht door de bosrijke omgeving. Ook de pastoor van het dorp vergezelde de gasten. Na een bezoek aan de gildekoning, een bezichtiging van het kasteel en een demonstratie van een houtbewerker volgde een barbecue.

De gasten uit Liessel (met witte kragen) tussen de Poolse gildebroeders in de oude uniformen.

Op zondag 12 juni werd de feestdag gevierd van het Poolse gilde. Na de traditionele borrel bij het ontbijt zagen de gasten hun oude uniformen weer terug. Voorafgaand aan de optocht vond de ontvangst plaats door de gemeentesecretaris, omdat de burgemeester van Wtoszakowice juist op deze dag in Beek en Donk vertoefde. Dit omdat de plaatselijke fanfare oude uniformen droeg van O&U uit Beek en Donk! De afvaardiging van het Sint-Hubertusgilde liep ook in uniform met zilver, vlag en trom mee in de optocht. Gezien het applaus werd deze aanwezigheid op prijs gesteld door het publiek. Na een traditioneel opgedragen mis ging men in optocht naar het schietterrein. Een schietbaan van ongeveer vijftig meter lang waar op een gewijd houten schild, met een uitgesneden korhoen, geschoten mocht worden. Marius Hurkmans schoot in de roos en ontving een gouden medaille met een opgelegd zilveren kruis. Veel bekijks had ook Toon van Someren, die door de pastoor gevraagd werd nog eens te vendelen tijdens de, op die

dag gehouden, Universiteitsspelen in het dorp. Bewonderende blikken dat de niet meer zo piepjonge Toon, onder begeleiding van zoon Hans, zo'n zware stok met vlag kon hanteren. Na een koffietafel volgde de prijsuitreiking in het kasteel. Het Sint-Hubertusgilde werd nogmaals dank gezegd voor het beschikbaar stellen van de uniformen. De pastoor bood de Brabantse gasten een "Hubertus" in glas in lood aan. Hans van Someren reikte een tinnen bord uit aan de pastoor met daarop de afbeelding van de schutspatroon. Koning Willy Rijnders speldde zijn Poolse collega een zilveren speld op. De Liesselse gasten hopen dat de gemaakte vriendschapsbanden blijven bestaan en uitgroeien tot wederzijdse uitwisselingen.

Maasland

Sterren slaags in Oisterwijk

Het Avro televisie-spektakel Sterrenslag maakte medio juni gedurende vier dagen opnames in Oisterwijk. Acteurs, omroepsterren, kunstenaars en andere prominenten gingen (ontdaan van glamour en glitter) fanatiek een sportieve strijd aan. Een Oisterwijkse inbreng in het media-evenement was het plaatselijke gilde Sint Sebastiaan. Tijdens drie van de vier dagen was het gilde aanwezig bij, onder andere, de ontvangst van de deelnemers op landgoed De Rosep en de slotmanifestatie bij Bos-en-Ven. Piet Römer probeerde ook een vendel te hanteren: "Dat valt dus echt tegen, jongens. Ik heb waardering voor jullie". Na de opnames begaven de gildeleden zich onder de "sterren"; in een ontspannen sfeer waren er korte leuke ontmoetingen. De T.V.-uitzendingen zijn op maandag 12 en 26 september geweest. 25 Juni zette het Oisterwijkse gilde de deuren open vanwege de Roefeldag. Het Vlaamse woord "roefelen" betekent snuffelen aan iets onbekends, nieuwsgierig maken. Tientallen kinderen van zes tot en met twaalf jaar bezochten in groepjes het gilde om actief mee te doen in hun toekomstige, volwassen, wereld. Er is hun verteld over het gilde in het algemeen en over de koning in het bijzonder. De kinderen hebben zelf een vendel ter hand genomen en geschoten met de handboog.

Weer koning

De jaarlijkse strijd om de koningstitel hield het gilde Sint Antonius Abt te Vorstenbosch op zaterdag 14 mei. Om tien uur kwamen de gildebroeders bij elkaar op het Gildebergske om in optocht de fungerend koning, Bert van de Wetering, thuis uit te halen. Op de terugweg bracht het gilde een vendelgroet aan keizer Toon van der Heyden. Weer op het gildeterrein kreeg iedere gildebroeder een borrel en werd geloot voor het schieten. Nadat de vogel was gekeurd en in de kogelvanger geplaatst, werd het eerste schot gelost door burgemeester José van Gorp, ten teken van vrijgave door de wereldlijke overheid, gevolgd door pastoor Groothuyse, ten teken van vrijwaring van kwade geesten. Daarna loste de gildekoning zijn schot om te bevestigen dat zijn taak er op zit en gaf hij zijn koningsschild aan de hoofdman. Na een ronde schieten gingen alle gildebroeders aan tafel voor een gezamenlijke broodmaaltijd met brandewijn. Bij het 665ste schot viel de taaie vogel naar beneden en werd Bert van de Wetering weer gildekoning. Tijdens het koningschieten was er voor het publiek de mogelijkheid om een "puist" te schieten. Dit werd druk beoefend. Tot slot werd geschoten voor de titel van schutterskoning. Na driemaal drie ronden was Simon Smits de winnaar. Om zeven uur werd de nieuwe gildekoning geïnstalleerd; handwassing, omhang van de koningsvogel en het schrijden over het vaandel. De schutterskoning kreeg het door de gemeente geschonken schild omgehangen. De echtgenotes ontvingen een boeket bloemen. Volgens een gildebroeder "een mooie dag, met veel publiek en enthousiaste gildebroeders".

Aan een draadje

Eenentwintig mei, de zaterdag voor Pinksteren, koningschieten bij het Sint-Hubertusgilde te Drunen. Vanaf het gildehuis werd in optocht door het dorp getrokken om de zittend koning Leo Borgmeyer van huis uit te halen; de standaardruiter voorop. Vervolgens ging het richting Jacobushof waar traditiegetrouw de mis werd opgedragen door gildeheer Cees Schouten. De bewoners ontvingen daarna een vendelgroet, speciaal opgedragen aan Betje Verhoeven, omdat zij deze dag haar 101ste verjaardag vierde. Koningin Borgmeyer bood namens het gilde een bos bloemen aan. Teruggekomen in gildehuis De Voorste Venne genoot het gilde van een voortreffelijke koffietafel, waarna op het schietterrein aan het Steegerf werd begonnen met het koningschieten. Gildeheer Cees Schouten bevrijdde de schutsboom met een raak schot. Het duurde daarna nog 364 schoten voordat de vogel viel. Hierbij hing het lot van de nieuwe koning letterlijk aan een draadje. Piet van Loon was de gelukkige en werd koning voor het komend seizoen. Bij de jeugd slaagde Cees den Teuling erin zich tot jeugdprins te schieten. Ondanks aanvankelijk niet goed gezinde weergoden werd het een zeer geslaagde dag.

Twee koningen

Tiny Boom is op 26 april koning geworden van de Elshoutse Onze Lieve Vrouwe Schuts. Nadat gildeheer pastoor Van Osch een gildemis had opgedragen, bracht het gilde de vendelgroet. Aansluitend was er een gezamenlijke koffietafel waarbij de gildetrom werd verpacht. Ad de Jong, koning van het voorgaande jaar, bood het koningsschild aan. Tegen het eind van de ochtend marcheerde het gilde naar de schietboom waaronder door de hoofdman het koningszilver werd gehangen. Burgemeester Breeveld en de gildeheer losten ieder een schot. Met het 252ste schot ontroonde Tiny Boom zijn voorganger. Na enige traditionele handelingen gingen de gildebroeders in optocht terug naar het stamcafé, waar het koningsbier klaarstond. Met gepast vermaak is de dag besloten. Jan Knippels werd voor de tweede maal jeugdkoning. Hij loste het 52ste schot. Vervolgens werd de nieuwe koning op zondag 1 mei in een overvolle kerk door gildeheer pastoor Van Osch gekroond. De hoofdman gaf hierbij een toelichting.

Twee koningen, Tiny en Jan.

Het gilde verleende haar medewerking tijdens de nationale dodenherdenking. Op 4 mei was zij met de kerkelijke fanfare bij de gedenkplaat van de overledenen tijdens de oorlog, nabij de kerk in Elshout.

Tot slot was de Schuts op 8 mei in de Sint Jan te 's-Hertogenbosch tijdens de mei-maandviering.

antwoordden: "Zo hoort het toch, jullie zullen weten dat het koningschieten is". En dat gebeurde ook zo, nadat 'smorgens in de Joanneskerk een gildemis was geweest. Het koningschieten op het gildeterrein in het Lindepark werd omstreeks half twee geopend met enkele schoten op de boom door pastoor G. Papenburg, burgemeester Y. Kortmann, wethouder W. van Roessel en ex-koning J. Knevel. Daarna schoten de gildebroeders. Op de boom waren drie prachtige vogels aangebracht, waarvan de middelste voor het koningschieten bestemd was en de andere twee voor de speciale verschieting op kermisdinsdag. Toen er telkens een stukje van de middelste vogel werd afgeschoten nam de spanning toe. Op een bepaald moment schoot Peter Schilders met zijn handboog de pijl met een enorme knal tegen de vogel. Iedereen dacht dat de restanten vielen, maar er bleef nog een klein stukje hangen. De schutter schrok van zichzelf en zag daarna een beetje bleek. En toen kwam Loek Vink. Hij loste het 123ste schot, het koningsschot, een plechtig moment, waarop hij persoonlijk negen jaar had gewacht, zoals hij meedeelde. Weer was zijn gehele familie vanuit Den Haag naar Oisterwijk afgereisd om het koningschieten bij te wonen. Enige neefjes en nichtjes hadden speciaal een dag vrij gekregen van school om naar het gilde van oom Loek te gaan. Ditmaal niet voor niets. Na allerlei plichtplegingen trok het gilde naar De Lind, waar op het gazon de erewijn werd gedronken, waarna uiteraard de vendelgroet werd gebracht voor de nieuwe koning en de hoogwaardigheidsbekleders. Louis Vink werd in Den Haag geboren op 23 maart 1942. In 1967 werd hij lid van het Oisterwijkse gilde; zijn vrouw is Oisterwijkse van geboorte en zussen van haar zijn gehuwd met gildebroeders van het Sint-Sebastiaangilde. 's Avonds is nog een ereboog opgericht voor het woonhuis van de koning, waar hij op dinsdagmorgen door het gilde werd afgehaald voor de wedstrijden van die dag.

Een trotse vader met zijn koning.

"Heilige huisjes"

Het Baardwijkse gilde Sint Ambrosius beleefde op zaterdag 2 juli het koningschieten. Om half negen verzamelden de gildebroeders zich in het gildehuis waarna in optocht de heersende koning M. van Daelen werd afgehaald. Na een vendelgroet aan de daar aanwezige pastoor Van Zutphen en de koning volgde een rondgang door Baardwijk, waarbij enige "heilige huisjes" (café's) zijn aangedaan. Terug bij gildehuis 't Vosje trok het gilde driemaal rond de schutsbomen, waarna de leden genoten van een koffietafel. De wedstrijd kon een aanvang nemen. Het koningszilver werd de koning ontnomen en onder de schutsboom gehangen. De gildeheer en de "oude" koning bevrijdden de boom. Omdat de aftredend koning reeds tweemaal achtereenvolgend koning is geweest bestond dus de mogelijkheid voor de derde maal koning te schieten, hetgeen inhield dat M. van Daelen keizer zou worden. Echter, het gilde heeft reeds een keizer in de persoon van B. Kleyberg. Na de wedstrijd kwam M. van Daelen als beste schutter uit de bus; van de tien geloste schoten tien treffers. De koning zal nu de heersend keizer uitdagen in een onderling kamp, te houden op een nader vast te stellen datum. Hieruit volgt dan de (nieuwe) keizer. Tevens wordt er dan opnieuw geschoten om het koningschap. Hoofdman H. Pullens wenste koning M. van Daelen geluk met het voor de derde maal behalen van de titel. Na de prijsuitreiking werd de nieuwe koning door vele gildebroeders naar huis gebracht. Een gezellig samenzijn tot in de late (vroeg) uurtjes besloot de dag.

Half Oisterwijk wakker

Het is bij het gilde Sint Sebastiaan een goed gebruik, dat bij het driejaarlijkse koningschieten alle gildeleden worden gewekt tijdens een reveille door het dorp, 'smorgens vanaf vijf uur, door tamboers, vendeliërs en vaandrig. Zo ook op kermis maandag 18 juli. Deze keer echter, werd er over gepraat in "De parel van Brabant." Waarschijnlijk door het voortreffelijke weer droeg het geluid van de drie gildetrommen zo mooi door het dorp dat, waar de gildebroeders zich ook bevonden, in alle hoeken het gilde kon worden gehoord. Velen die in de loop van de dag een bezoek brachten aan het gildeterrein in het centrum van Oisterwijk zeiden: "Volgens mij was vanmorgen half Oisterwijk wakker," waarop de gildebroeders

Uitwisseling

Na de eerste contacten in Aarle Rixtel en Goch (D) is het Sint-Barbaragilde uit Dinther in 1992 op uitwisseling geweest in Aarle-Rixtel bij het Sint-Margarethagilde. Nu was het de beurt aan het Dintherse gilde om een middag te organiseren. Zaterdag 18 juni om half twee zijn de gasten ontvangen in de Raadhuisstraat, waarna er een korte optocht volgde naar het nieuwe gildehuis. Zij waren de eerste gildebroeders die het nieuwe gildehuis bezochten. Na een woord van welkom door vice-hoofdman M. Verhagen werd door de schietcommissie het middagprogramma besproken. In groepjes werden spelen beoefend, waaronder kruisboogschieten, bierpul schuiven, luchtbuks schieten enz. Aan het eind van de middag zijn de contacten verder aangehaald waarbij de "inwendige mens" niet werd vergeten. Het Dinthers gildekoor verzorgde een optreden, evenzo presenteerde het gastgilde zich. In de loop van de avond is de uitwisseling besloten met een woord van dank van de hoofdman van Sint Margaretha en een "tot over twee jaar in Aarle Rixtel!"

Ander opzet

Met een iets andere opzet dan gebruikelijk, vierde het Haarens gilde Sint-Antonius - Sint-Sebastiaan de jaarlijkse teerdag op zaterdag 28 mei. De heilige mis, normaal op zaterdag, is vanwege meer belangstelling verschoven naar de derde zondag van mei, hetgeen goed gelukt is. Tijdens de teerdag verzamelde het gilde om twee uur en werd geloot voor de verschietsing van de meiteerbeker voor de gildebroeders en daarna voor de gildezusters. Bij de gildebroeders won Benny van de Wiel de beker en Hanny Swinkels won de beker bij de gildezusters. Samen met de twee andere Haarens gilden was er 's-avonds om zes uur een rondgang door "De tuin van Brabant". Terug in het gildehuis genoten de gildeleden van een heerlijke barbeque.

Sint Job

In de maand mei vinden we op de kerkelijke agenda ook de man Job. Enschoot kent al sinds jaar en dag een Sint Job bedevaart. De laatste vier jaren is rond dit gebeuren een hedendaagse invulling ontstaan in de vorm van het Sint-Jobfeest. Voor en door de inwoners van Berkel-Enschoot. Ook de beide gilden, Sint Hubertus uit Berkel en Sint-Joris-Sint-Sebastiaan uit Enschoot, trekken die dag gezamenlijk in optocht ter kerke om de plechtige eucharistie mee te vieren. Na afloop brengt Sint Hubertus, gewoontegetrouw inmiddels, een vendelgroet aan de geestelijke en wereldlijke overheid. De burgemeester en tevens ere-hoofdman van het Enschootse gilde is ook altijd een trouwe gast in de kerk. Dit jaar heeft het gilde Sint Joris-Sint Sebastiaan hem eens in het zonnetje gezet. Hij was inmiddels al twaalfeneenhalf jaar in zijn functie aan het gilde verbonden. Dit mocht niet onopgemerkt passeren. Deze dag werd uitgekozen, opdat een en ander in grotere kring binnen het dorp gestalte kon krijgen. En wat was daarom mooier dan zulks bij het zonnige weer te doen, temidden van vele kerk- en bedevaartgangers?

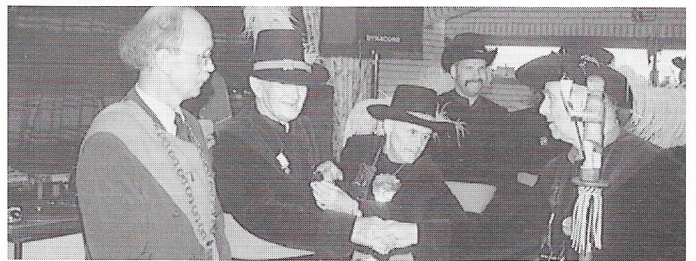
Burgemeester in het zonnetje gezet.

Land van Cuijk

Viering zomergildedag

Gassel- Bij tropische temperaturen heeft op zondag 3 juli het schuttersgilde St. Jan uit Gassel zijn zomergildedag gevierd. 's Morgens verzamelden de gildebroeders zich om, onder luid tromgeroffel, koning Peter Oppers en jubilaris Herman Verkuijlen af te halen, om deze dag te beginnen met de Eucharistieviering. Na afloop van de H. Mis werd de gelofte van trouw hernieuwd door het overvendelen van wethouder Van Schipstal, Pastoor Van Santvoort en de koning. Na een korte vendelgroet werd er afgemarcheerd naar gildehuis Van Boekel voor een kort samenzijn. Na een welkomstwoord door de voorzitter Herman Linders werd om twee uur begonnen met het jeugdkoning- en prijskoningschieten. Met de zogenaamde "herenscheuten" werden de vogels bevrijd. Met het 51ste schot wist Anne-Marie Brands de vogel naar beneden te halen. Hiermee verwierf zij de titel jeugdkoningin. Nadat er bij het prijskoningschieten de kop en de linker- en rechtervleugel waren afgeschoten, wist Marinho de Kleijn met een welgemikt 112de schot de vogel eraf te schieten. Dit leverde hem een geldprijs op. Onder een tropische zon openden de voorzitter en de burgemeester van Grave het koningschieten. Na de openingsschoten gelost door burgemeester Zelissen, raadslid W. van Raay, J. v.d. Broek en koning Peter Oppers brandde er een ongekende strijd los om de felbegeerde titel. Bij het 109de schot, achter in de vogel, wist Harry Willems de koningstitel 1994/1995 te verwerven. Na de prijsuitreiking werd er afgemarcheerd naar het gildehuis waar een koffietafel klaar stond. Om zeven uur begon het huldigen en installeren. Allereerst werd burgemeester Zelissen geïnstalleerd tot eredecken van het St.-Jansgilde. Hierbij sprak de voorzitter de hoop uit, dat er een vruchtbare samenwerking tussen de eredecken en het gilde zal ontstaan. Hieropvolgend werd een mooi, zilveren herinneringsschild aangeboden aan Herman Verkuijlen ter gelegenheid van zijn 50 jarig lidmaatschap. De voorzitter kenschetste: als Herman op een gildedag verscheen begon hij met de woorden: "Ik moet naar huis; mijn vee gaan verzorgen", hij toch meestal een van de gildebroeders was, die als laatste huiswaarts keerde. Hij was de eerste koning die zich, na lang aandringen bij het bestuur, liet vergezellen van een koningin.

P. Zelissen, H. Verkuijlen, H. Willems, P. Oppers, H. Linders (v.l.n.r.)

Het hoogtepunt van de avond was het installeren van keizer Peter Oppers. Hij wist in een tijdsbestek van 9 jaar zich 3 maal tot koning te schieten. Bij een keizer hoort een keizersbreuk. Omdat er geen oude keizersbreuk meer aanwezig was, moest er een nieuwe worden aangekocht. Hiervoor is het gilde sponsors gaan werven: Café L. Linders, J. v.d. Broek gordijnen & atelier, H. Linders voorzitter gilde, de Gemeente Grave, Rabobank Raamland. Dank aan het Anjerfonds voor hun bijdrage voor de aankoop van deze prachtige keizersbreuk. Vervolgens werd Harrie Willems als nieuwe koning van het gilde geïnstalleerd. Harrie is zeventien jaar lid van het gilde. Nooit heeft hij verstek laten gaan. Hij heeft al jaren naar het koningschap uitgekeken. Dit is voor hem dan ook een bekroning voor zijn trouwe lidmaatschap. Als laatste dankte de burgemeester het gilde voor de titel van eredecken. De compli-

menten gaan uit naar het gilde, waar hij zeker diverse keren zal terugkomen en naar de raadsleden M. Derks en W. van Raay voor hun aanwezigheid. Ook geeft hij aan dat muziekgezelschappen en gilden nodig zijn om de sfeer in een dorp te verhogen.

Baronie en Markiezaat

Geslaagde verschiëting

Door het Sint-Sebastiaansgilde Borgvliet-Bergen op Zoom werd op 15 mei de verschiëting van de Zilveren Pijl georganiseerd. Het weer kon niet beter. De publieke belangstelling was beduidend groter dan voorgaande jaren. Door de hoge temperatuur waren zowel de mensen aan de bar, als de belangstellenden aan de tafeltjes onder de parasols druk doende "het elkaar naar de zin te maken." Er was op zaterdagavond en zondagochtend veel werk aan deze dag vooraf gegaan. Vier gilden uit Kring Baronie-Markiezaat waren te gast in Bergen op Zoom: de gilden Sint Willibrordus uit Alphen, Sint Ambrosius uit Gilze, Sint Bavo uit Raamsdonk en Sint Sebastiaan uit Hoogerheide. Voor de derde keer werd de verschiëting op de bijzonder mooie lokatie "Het Ravelijn" gehouden. De inzet was de Zilveren Pijl. Hoofdman Toon van Kam verwelkomde alle deelnemers en zei te hopen dat de wisseltrofee deze keer niet door het organiserende gilde zou worden gewonnen. De voorgaande keren gebeurde dat wel. Zijn wens is uitgekomen. Zelfs meer dan dat, want de Bergense gildebroeders zijn niet eens tweede geworden... Het hing wel een beetje in de lucht. De teleurstelling was dan ook best te verwerken. Op het grasveld stonden zes blazoenen op een rij, waaronder een voor de dames. Alle gildebroeders schoten vijftig pijlen. Van elk gilde werden daarna de vier beste schutters geselecteerd. Zo werd er als team om de Zilveren Pijl geschoten. De teamleden schoten elk vijf keer. Alphen bleek uiteindelijk over de beste schutters te beschikken (samen 74 punten). De hoofdman overhandigde de Zilveren Pijl aan de eerste man van het winnende team, Wim van Dijk. Een trotse Wim merkte op: "Die zien jullie nooit meer terug." Daarna werd hem ingefluisterd: "Het is echt maar voor een jaartje. Daarna is ie weer gewoon in Bergen op Zoom te bezichtigen." De andere Alphense schutters waren: P. van Rotterdam, C. Peys en J. Verschuren. Sint Bavo werd tweede (70 punten), St. Sebastiaan Borgvliet-Bergen op Zoom derde (69 punten), St. Ambrosius vierde en St. Sebastiaan Hoogerheide vijfde. Bij de gildezusters werd Corry Minnebach eerste, gevolgd door Angele Coppens en Rikkie Teunis, allen van St. Sebastiaan Hoogerheide. Wat door de gildebroeders niet voor elkaar gekregen kon worden, werd door hun dames geklaard.

"Die zien jullie nooit meer terug."

Peter Boons bleek in de finale met 21 punten de beste individuele schutter te zijn. De Zilveren Pijl is een eeuwigdurende wisseltrofee: een Bergse traditie uit de middeleeuwen, die drie jaar geleden in ere is hersteld. De trofee blijft eigendom van het Bergse gilde. Sint Willibrordus zal hem volgend jaar op "Het Ravelijn" weer verdedigen.

Wie er nog een serieuze poging wilde doen

Het vierjaarlijkse koningschieten bij het kruis- en voetboog-gilde St. Jan in Sprundel begon op zondag 26 juni 1994 met een gildemis. 's Middags vertrokken gildebroeders en genodigden vanaf het gidelokaal naar het nabij gelegen toernooiveld. Na het voorlezen van het reglement door hoofdman Jan Vergouwen mochten de genodigden een ere-schot doen. Niemand kon de vogel, die op veertien meter hoogte stond, raken. De serieuze strijd begon daarna. De aftredende koning, Jan van Maagdenburg, mocht de eerste drie schoten doen. Wim van de Maagdenburg schoot de vogel af. Hij accepteerde hem echter niet en moest een vastgesteld bedrag in de beurs stoppen. Er werd verder geschoten, totdat in de tweede ronde Jan Bastiaansen de vogel eraf schoot. Hij accepteerde hem ook niet en stortte ook zijn bijdrage. Hierna werd ruggespraak gehouden met de nog deelnemende schutters. Op de man af werd gevraagd wie er een serieuze poging wilde doen het koningschap voor de komende vier jaar te veroveren. Twee kandidaten bleven over: Jan van de Maagdenburg en Harry Lazeroms. De vogel werd teruggeplaatst. Jan van de Maagdenburg schoot de vogel meteen naar beneden. Harry Lazeroms kreeg nog een kans, maar hij miste de vogel op een haar. Zo kon Jan van den Maagdenburg door de hoofdman met het koningszilver omhangen worden. Hij zal de komende jaren zijn functie weer kunnen uitoefenen. Voorwaar een goeie koning vanwege inzet en werkzaamheden. Een felicitatie waard, zo vinden ze in Sprundel.

Met ware-gilde-eer begraven

Herman van Rijkevorsel, in leven voorzitter van de Kring van Schuttersgilden Baronie en Markiezaat werd op 13 juli op indrukwekkende wijze met gilde-eer begraven. Medebroeders van het Sint-Willibrordusgilde Alphen haalde de overledene thuis af. Voor de lijkwagen liepen de vice-voorzitter en de secretaris van de Kring Baronie-Markiezaat, die de attributen (hoed met witte pluim en keten) van de overledene droegen. Voor de Fatimakerk wachtten gildebroeders met omfloerste vaandels de rouwstoet op. In de kerk hadden gilde-afgevaardigingen uit heel Noord-Brabant plaatsgenomen. Met slaande trom werd de kist de kerk ingedragen, waar vervolgens een uitvaartmis met gilde-eer voor de overledene werd opgedragen. Na de mis nam het Alphense gilde als eerste afscheid van hun medebroeder. Een vendelier zwaaide een aangepaste vendelreeks. De vaandrig zwaaide zijn vaandel en liet het over de kist neerkomen. In een lange stoet namen alle gildebroeders persoonlijk afscheid van Herman van Rijkevorsel. De Last Post besloot de uitvaart. Bijzetting vond in besloten familiekring plaats in het familiegraf te Vught. ■

oud Nieuws XVII

(Berichten uit Meijerijse Courant 1890-1915)

HOOGELOON Sint-Sebastiaangilde

21 juli 1904:

Aankondiging dat bij het bezoek van de koningin de 4 gilden uit Hoogeloon aanwezig zullen zijn.

15 oktober 1904:

Het St.-Sebastiaangilde begeleidt het St.-Jorisgilde als dit gaat koningschieten.

18 oktober 1902:

zie: St.-Jorisgilde Hoogeloon

17 oktober 1903:

"Ook hielden (+tijdens de kermis) de beide gilden prijsschieten

op den schutsboom met het geweer, namelijk die van den H. Georgius en van den H. Sebastiaan; bij laatstgenoemde werden enige punten veranderd in 't reglement wat tot eene drukke bespreking leidde. Alles liep zonder den minsten wanklank ten einde."

17 oktober 1905:

Kermis: "De vreugde bestond voornamelijk in 't schieten van prijzen op den schutsboom der gilden van den H. Gregorius (moet zijn Georgius) en St. Sebastiaan."

20 oktober 1906:

Gilden schieten bij gelegenheid van de kermis.

19 oktober 1907:

"De Gilde van den H. Sebastianus vierde haar derde eeuwfeest door koningschieten en twee dagen teeren." Koning werd W. van Beers. De hoofdman Verbisen feliciteerde hem.

Gevolgd door het St.-Jorisgilde trok men met de nieuwe vaandels door de straten. De dag bracht men verder met prijschieten op Doel en met biljarten door. De jeugd bootste de echte gilden na tot groot vermaak van de jeugd en ieder die het gade sloeg. "De koning was omhangen met schilden, die wel niet uit zilver bestonden maar die de lachspieren in beweging brachten."

21 januari 1908:

St.-Sebastiaangilde begeleidt de H.F. van den Wildenberg naar zijn laatste rustplaats.

29 mei 1909:

De gilden zijn aanwezig bij de jubileumviering van de pastoor.

18 juli 1911:

Het gilde liep mee "in de rouwstoet voor de heer W. Casteleins."

16 oktober 1913:

Het gilde doet met praalwagen mee in Onafhankelijkheidsfeestoptocht.

KAATSHEUVEL

Sint-Jansgilde

29 september 1906:

Het gilde houdt de laatste schietwedstrijd van het seizoen op 1 oktober. Deze wedstrijd wordt besloten met een feestavondje voor de leden.

7 februari 1907:

Aankondiging dat het gilde een schietwedstrijd zal gaan houden.

25 mei 1907:

Het Sint-Jansgilde uit Kaatsheuvel hield een wedstrijd, waarop schutters uit Hulst prijs behaalde.

KNEGSEL

Sint-Monulfus en Gondulfusgilde

19 juli 1913:

Op 18 juli vierde dit gilde in café Wouters feest. De heer A. van der Heijden werd de nieuwe vaandrig. Hij werd per rijtuig uitgehaald.

LEENDE

Sint-Catharina en Sint-Barbaragilde

1 oktober 1908:

Dit gilde zal op zondag 4 oktober 1908 een schietconcouers houden. Omdat het de laatste keer is dat zo iets dit jaar gebeurt verwacht men een grote belangstelling. Er zullen 5 prachtige prijzen ter beschikking worden gesteld.

Sint-Jacob en Sint-Annagilde

10 september 1898:

Bij de kroningsfeesten was er: " 's middags vogelschieten door de gilden."

15 mei 1906:

Op zondag 20 mei zal dit gilde een concouers geven voor geweschutters. Men verwacht veel schutters, omdat alle gilden zijn uitgenodigd. Bijeenkomst bij herberg van F. van Lieshout; 14.00 uur; vier prijzen zijn beschikbaar.

23 mei 1906:

Afgelopen zondag kon wedstrijd niet doorgaan. Dit zal nu op donderdag van Hemelvaart gebeuren.

26 mei 1906:

Hoewel het weer toch weer slecht was, ging het concouers gewoon door. De vijf prijzen werden alle door leden van het Sint-Agathagilde te Heeze gewonnen.

6 oktober 1906:

Op zondag 7 oktober zal dit gilde de laatste schietwedstrijd van het jaar houden.

25 april 1907:

Dit gilde zal een schietwedstrijd om 5 prijzen houden.

30 april 1907:

De voornoemde wedstrijd van het Sint-Jacob en Sint-Annagilde werd gehouden: 1e pr. J. Rooijackers, Soerendonk 2e pr. Th. v.d. Linden Heeze; 3e pr. W. Stas Heeze; 4e pr. H. van Deijk Heeze; 5e pr. J. Jansen uit Valkenswaard.

1 oktober 1907:

Dit gilde hield op 29 september een schietwedstrijd. Personen uit Valkenswaard en Leende wonnen de prijzen. Er worden in de krant geen namen van gilde en personen genoemd.

17 juni 1908:

Op zondag 14 juni hield dit gilde een schietwedstrijd. Ondanks het slechte weer, waren er toch nog 31 deelnemers aanwezig.

6 oktober 1908:

(+Blijkbaar heeft men zich in het bericht van 1 oktober 1908 vergist; zie Sint-Cath. en Barb.gilde Leende). De gilde hield op 4 oktober een concouers. Er deden 40 schutters mee. Alles verliep naar wens.

3 juni 1909:

De krant kondigt aan dat dit gilde op zondag 6 juni een concouers geven zal met het geweer op de vaste vogel. Er zijn 5 prijzen beschikbaar.

14 april 1910:

Het Sint-Jacob en Sint-Annagilde zal op 24 april a.s. een wedstrijd op de vaste vogel houden, zo kondigt de krant aan.

30 april 1910:

Ondanks het slechte weer, was de belangstelling voor de gehouden schietwedstrijd goed.

21 augustus 1913:

Op 20 augustus hield dit gilde het jaarlijkse vogelschieten. Om half tien 's morgens werd beschermheer Baron van Tuyll van Serooskerken uit Heeze afgehaald en naar de schutsboom begeleid. Er werd daarna duchtig geschoten. Na afloop van de wedstrijd (waarvan de uitslag niet in de krant is opgenomen) werd de Baron weer uitgeleide gedaan.

LIESHOUT

3 september 1898:

"De gilde met haren standaardrijder, met hare vaandels, schilden en antieke kleeding", trok mee in de optocht b.g.v. de kroningsfeesten.

21 april 1910:

De beide schuttersgilden hielden zondagmiddag een wedstrijd op de vaste vogel. Uitslag: 1e H. v.d. Broek; 2e Th. de Leest.

22 juni 1911:

Het Sint-Servatiusgilde behaalde te Aarle-Rixtel de tweede prijs in het standaardrijden, evenals de medaille voor het mooist gecostumeerde gilde.

26 augustus 1913:

Het Sint-Servatiusgilde behaalt te Mechelen op een gildefeest vier eeste en vier andere prijzen. De vaandrig kreeg een extra prijs. Een der prijzen is een gouden medaille door Z.M. de Koning ter beschikking gesteld. ■

(wordt vervolgd)

J.M. Oomen

NIEUWS MET NAMEN

Kwartier van Oirschot

Lang werk bij koningschieten

Fried v.d. Laar nam bij Sint Odulphus Best op 13 juni de koningstitel voor drie jaar over van Toon de Vet. Toon de Vet werd daags tevoren leugenkoning van het gilde. Vijftien geselecteerde schutters hadden ruim tweeënhalf uur met meer dan honderd schoten nodig om de strijd te beslechten. De nieuwkomer Fried v.d. Laar, pas twee jaar gildebroeder, bracht een gevoelige klap toe aan de gevestigde orde binnen het gilde.

Fried van de Laar in vol ornaat.

Doop met gilde-eer

Het Liempdse gilde Sint Antonius Abt heeft op 15 mei 1994 de doop van Esther van Vught, dochter van John en Karin van Vught, plechtig en sfeervol begeleid. Vanuit het huis van oma gingen familie en gilde naar de kerk. Pastoor J. van Adrichem doopte Esther, met de namen Anna Johanna Maria. Na de doop stond het gezelschap even stil bij het gildealtaar met het schilderij van H. de Laat. Op het kerkplein werd de vendelgroet gebracht en ging het in optocht terug naar oma, waar het gilde getrakteerd werd op de gebruikelijke koffie en beschuit met muisjes. Onder het genot van een drankje werd er nog druk "nagebuurt" over het helaas wat wisselvallige weer, de doop en natuurlijk over het eerder gehouden koningsfeest.

Koning, hoofdman, ouders, peter en meter en Esther bij het gilde-altaar.

Een jubilerende keizer

Op kermismaandag, 4 juli 1994, vierde het gilde van Sint Sebastiaan en Barbara Moergestel het feit dat keizer Jantje van Elderen (97) vijftienvijftig jaar geleden voor de derde achtereenvolgende keer de vogel naar beneden haalde. Tevens werd

zijn 75-jarige gildebroederschap herdacht. De nog helder van geest, maar slecht ter been zijnde en bijna blinde keizer werd bescheiden gehuldigd.

In aanwezigheid van kringvoorzitter Schreuder en burgemeester Ter Veer en de gildebroeders van de Moergestel zustersgilden werd hij toegesproken door de hoofdmans, die hem een oorkonde aanbod. De vele felicitaties en de vendelgroet sloten de huldiging van een zeldzaam jubileum af.

De felicitaties van burgemeester Ter Veer.

Twee koninklijke onderscheidingen

Op 29 april werden twee gildebroeders van Oirschotse Broederschap van Onser Liever Vrouwe onderscheiden met de eremedaillon in zilver in de orde van Oranje-Nassau vanwege hun grote verdiensten voor het gilde. Beiden werden door de burgemeester in huiselijke kring onderscheiden. 's Avonds werd hen de vendelhulde gebracht.

P. Smetsers

A. Smetsers

Hoofdmans A. Smetsers is vanaf 1951 lid en is sinds 1953 onafgebroken bestuurslid. Vanaf 1953 tot 1979 was hij secretaris en penningmeester en sindsdien is hij hoofdmans. Ook is A. Smetsers jarenlang een van de toonaangevende vendeliers van de Brabantse Schuttersgilden geweest. Grote bekendheid genoot hij ondermeer door vendeldemonstraties zoals ter gelegenheid van de verloving van prinses Margriet en mr. Pieter van Vollenhoven en tijdens het Dutch Tulip Festival in Birmingham-Engeland. Hij is ook een aantal jaren vendelleider geweest van kring "Het Kwartier van Oirschot". Thans is A. Smetsers ook voorzitter van de stichting Oirschotse Gilden en is verder erg actief in de organisatie van de jaarlijkse Antiek-, Kunst- en Vlooiemarkt in Oirschot.

P. Smetsers is vanaf 1950 lid en sinds 1975 onafgebroken bestuurslid. Jarenlang was hij fanatiek tamboer. Behalve tamboer was hij ook leermeester en deed hij ook het onderhoud van de trommen.

Ook heeft P. Smetsers zijn diensten bewezen als schutter. Niet minder dan viermaal was hij koning: 1960-1962, 1970-1972, 1980-1982 en 1988-1990. En nog steeds is hij tijdens het koningschieten een geduchte schutter die niet voor de jongere schutters uit de weg gaat.

Kempenland

Ere wie ere toekomt

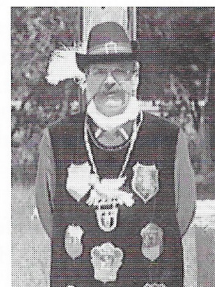

Annie Staals ontvangt penning.

Tijdens de receptie van het jubilerende St.-Jansgilde Soerendonk op 3 juni heeft burgemeester Mevr. A.B. de Jong-Craijé de legpenning van de Gemeente Maarheeze uitgereikt aan Mevr. Annie Staals-Jacobi, de echtgenote van

koning en secretaris L. Staals van het St.-Jansgilde Soerendonk. Zij kreeg deze onderscheiding omdat zij de werkende kracht is achter het St.-Jansgilde. De gehele administratieve organisatie van bijvoorbeeld de viering van het 350-jarig jubileum is door haar verzorgd. Daarnaast verricht zij ondersteunende administratieve werkzaamheden ten behoeve van de kerk en de school te Soerendonk. Haar sociale betrokkenheid zet zij achter de schermen om in daadkracht.

Nieuwe koning

Koning Rinus Camps

Op zaterdag 11 juni verzamelden de gildebroeders van het Sint-Lambertusgilde uit Meerfeldhoven zich onder de schutsboom om uit te maken wie de komende drie jaren hun koning wezen zal. Nadat burgemeester Jacobs de boom gevrijd had, brandde er een sportieve wedstrijd los tussen een tiental gildebroeders en de regerende koning Simon Dams. Simon had beloofd zijn titel te verdedigen. Maar helaas dacht Rinus Camps, als ere-schutter, daar anders over en haalde al bij het 46ste schot de mooi gekleurde papagaai naar beneden. Dit onder het toeziende oog van zijn vrouw Anja, die hiermede hun nieuwe koningin werd.

Martin Baselmans 40 jaar gildebroeder

Niet alleen de guld roerde de trom toen op 26 juni Martin Baselmans, gilde-

broeder van het Sint-Caeciliagilde te Veldhoven, herdacht dat hij veertig jaar geleden lid werd van dit gilde. Hij kwam als tamboer, om na enige jaren vendelier te worden. Meer dan vijftientig jaar heeft hij het vendel gezwaaid; en daarnaast heeft Martin twee jaar als kapitein de voorzittershamer gehanteerd. Maar dit alles werd overtroffen door zijn kwaliteit als kruisboogschutter; wat ondermeer resulteerde in zijn functie als Raadsheer Boogschieten van Kring Kempenland vanaf 21 maart 1969. Deze functie hield tevens in dat hij lid werd van de Federatie Schietcommissie sectie Boogschieten. Als Raadsheer Boogschieten heeft hij het aantal kruisboogschutters binnen de kring zien groeien van vijf naar meer dan honderdertig en dat aantal stijgt nog steeds. Martin was niet alleen een trouw en goed gildebroeder en bestuurslid van Kring Kempenland. Op 26 juni werd hij tevens gehuldigd door het Veldhovens Muziekkorps waarvan hij ook veertig jaar lid is. Voor zijn vele verdiensten voor de Veldhovense gemeenschap werd hij ondermeer toegesproken door burgemeester Mr. F.A.W. Jacobs, die Martin kon meedelen dat het Hare Majesteit behaagd had, hem toe te kennen de zilveren eremedaille in de orde van Oranje Nassau. Kring Kempenland verleende hem bij monde van Districts-Raadsheer W. van Hooff Het Zilveren Schild van Kring Kempenland. Zijn eigen gilde vereerde hem met hun zilveren ereteken. Namens de Federatie van Brabantse Muziekgezelschappen werd hem de gouden speld met briljant opgespeld. Voor al deze jubilea werd de sympathieke en eenvoudige gildebroeder Martin Baselmans op 26 juni een concert aangeboden door het 100-jarige Veldhovens Muziekkorps, de drumband van oud-tamboers van dit muziekgezelschap (waarvan Martin tamboermaître is), het Veldhovens Mannenkoor en zijn eigen Sint Caeciliagilde. Mede door het prachtige weer werd het een zeer zonnig feest.

Peelland

Vendelier in huwelijksbootje

Op 11 mei trad vendelier Herbert Welten van het Sint-Hubertusgilde in het huwelijk met Monique Smets. Tijdens de receptie werd het bruidspaar de vendelgroet gebracht door de collega-vendeliers. Een traditie die al jaren in stand

Het bruidspaar bedankt de vendeliers.

wordt gehouden in Liessel. "Voordraaier" Peter van de Berkmortel werd na de vendelgroet bedankt door het bruidspaar.

Knecht wordt koning

Eén van de koningsknechten van het Sint-Hubertusgilde Leo van Loon is de nieuwe erekoning van dit gilde geworden. Tijdens de viering van het Sint-Jansfeest op 25 juni schoot hij bij het 93ste schot de vogel naar beneden. Bij de jeugd ging de titel naar Leon Slegers, die de door Marinus van Bussel aangeboden prijs in ontvangst mocht nemen. De vogel kwam bij hem naar beneden na het 153ste schot. Aan het jaarlijks schieten voor een tinnen bord mocht door alle inwoners van "Lijssel" worden deelgenomen. Gildebroeder Jan Joosten was hier de gelukkige na 139 schoten. Na de vendelgroet aan de nieuwe erekoning en de overige prijswinnaars keerde men terug naar het gildehuis.

Harrie Donkers "Grüjne" koning in Gemert

Harrie Donkers uit het gehucht Wolfsbosch in Gemert schoot zich op kermis maandag 18 juli 1994 tot 16e koning na de wederinvoering van het koningschieten in 1964, van het gilde van Sint Antonius en Sebastiaan ("Grüjn Skut") van Gemert. Dat kostte veel kruim, want welgeteld 346 schoten in 140 minuten waren er nodig om de koningsvogel naar beneden te halen. Hij toonde zich hiermee taaier dan de tien enthousiaste koningsgegadigden achter het geweer aanvankelijk dachten en gaf zich derhalve niet gauw gewonnen. Om 17.35 uur gaf hij onder veel ah's en oh's van de vele toeschouwers de geest en de koningstitel aan Harrie Donkers. Deze koos zijn vriendin Gerda van der Rijt tot koningin, toen hij onder de schutsboom werd gehuldigd als gildekoning. Na een vendelgroet van het zustergilde Sint Joris trok men naar het gildehuis, waar het gilde de nieuwe koning met een vendelgroet eerde, de erewijn werd geschonken en daarna de maaltijd werd gebruikt, vooraleer familie, vrienden en bekenden gelukwensen kwamen aanbieden.

De koning is "rein".

Na de Gildemis in de parochiekerk, tijdens welke de Pastoor Poellmis op muziek van Schubert werd gezongen, offerden de gildebroeders de verplichte kaars in de kapel van de H. Antonius in de Deel, om daarna in "den herd" van de boerderij van de kapelbewaarster Truus Michels van koffie, broodjes en gebak te

genieten, een versterking van de inwendige mens om de lange dag en de hitte goed te kunnen verdragen.

Maasland

40 Jaar

Het Haarense gilde Sint Antonius-Sint Sebastiaan had dit jaar weer een jubilaris. Wim v.d. Wiel (Lz) is 40 jaar lid van het gilde. Vanwege zijn ziekte kon Wim niet aanwezig zijn bij de viering van de meiteerdag op de 28ste van die maand. Daags erna werd hij gehuldigd in huiselijke kring, waar hem de jubileumspeld werd uitgereikt door de hoofdman, zijn broer Antoon.

Een felicitatie bij 40 jaar.

Gildekoning gehuwd

Gerben Verkuyl, koning van het Sint-Barbaragilde te Dinther, is op zaterdag 25 juni in het huwelijk getreden met Monique Voets. Na Kees Habraken in 1978, is het nu voor de tweede keer dat een gildekoning in het huwelijk treedt. Om half elf werd het bruidspaar afgehaald bij het raadhuis, waarna het gilde in vol ornaat naar de Sint Servatiuskerk liep en de vele aanwezige gildebroeders een erehaag vormden. De plechtige huwelijksmis werd voorgegaan door pastoor F. As en het eigen gildekoor verzorgde de gezangen. Tot slot was er een vendelhuide voor het koningspaar en waren er vele felicitaties in zaal Stansers-horn.

Kom, vlug .....

Onderscheiding

Tijdens de voorjaarsvergadering van de kleine kring De Hoge Schuts op 10 maart, ontving gildebroeder Tinus Verhagen vanwege zijn afscheid na 40 jaar bestuurslid te zijn geweest,

Een voorbeeld voor velen.

een onderscheiding van hoofdman Jan van Grunsven. Tinus is altijd een gewaardeerd gildebroeder geweest. "Een voorbeeld voor velen van ons", aldus de hoofdman.

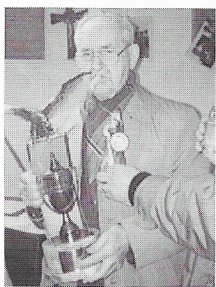
Huwelijk

Woensdag 11 mei traden Gert-Jan van Dinther en Angelique de Haas in het huwelijk. De bruidegom is hoofdvendelier bij het Onze Lieve Vrouwe en Catharinagilde te Erp. Na de bezegeling van hun huwelijk in het gemeentehuis en de kerkelijke inzegening in de Sint-Servatiuskerk vertrok het paar naar café/zaal De Kokshoeve. Als afsluiting van de receptie nam het bruidspaar een vendelhulde in ontvangst. Als blijvende herinnering werd hen een koperdrijfwerk aangeboden, voorstellende een vendelier met vliegend vendel, gemaakt door gildebroeder Martien v.d. Heuvel.

Een origineel cadeau.

Jarenlange ervaring

Jarenlange ervaring.

Dat senioren onder onze gildebroeders niet alleen in 60+ wedstrijden kunnen schitteren, bewees het oudste lid van Sint Joris-Sint Sebastiaan uit Enschot in een onderlinge bekerverschieting. Op paaszaterdag, dit jaar 2 april, wordt al enige jaren de "De Bresser trophée" vershoten. Een zeer fraai stuk in ieders prijzenkast, een beker waar een adelaar met gespreide vleugels over hangt. Tot ieders verbazing begon Piet van de Ven die dag vrij snel aan zijn eerste ronde schieten. Normaal wil hij eerst "de kat uit de boom kijken". Zijn jarenlange ervaring zei hem waarschijnlijk, dat nu de omstandigheden gunstig waren. Die eerste ronde van achttien schoten, alle bomen en alle vogels links en rechts, leverde Piet zeventien punten op. Een hele prestatie met zijn bijna zesentachtig jaren, brildragend en geen zonnekap op zijn geweer. Dat bleek toen zijn opponenten, meerderen onder minder gunstige omstandigheden (meer wind, niet stilstaande bomen), niet verder kwamen dan enkel vijftien of veertien punten. Piet had dus in ieder geval gewonnen. Hem werd terecht de trophée uitgereikt en onder het genot van een goede sigaar en een jong borreltje moest hij nadien ook op de foto.

Zilveren jubileum

De gildeheer van de Elshoutse Onze Lieve Vrouwe Schuts, pastoor M.v.Osch, werd op 20 maart door het gilde thuis afgehaald en onder tromgeroffel naar de kerk begeleid. Tijdens een plechtige hoogmis herdacht de gildeheer dat hij 25 jaar verbonden was aan de parochie. Bij die gelegenheid ontving pastoor Van Osch de ere-penning van de gemeente Drunen en de Pauselijke Zegen.

Onder tromgeroffel naar de kerk.

foto: Fotoburo Dick Sars.

Land van Cuijk

Koningschieten Boxmeer

Vergezeld van het oranjezonnetje trok op zaterdag 30 april het Heilig-Bloedsgilde vanuit het centrum naar de Carmelietenstraat om de koning Sjang Coopmans en zijn koningin op te halen om met eerste dame Tonny Driessen en jeugdkoning Bas van Kuilenburg gezamenlijk naar Sambeek te gaan, waar de vogels al op de schutsbomen waren geplaatst. Burgemeester Boumans, die reeds met zijn echtgenote was gearriveerd, loste de eerste schoten, waarna de strijd begon. Barbel van Hout haalde met het 102de schot de vogel reeds na een uur naar beneden en werd daarmee eerste-dame. Nadat Marcel Driessen het 149ste schot had gelost, ging zijn vader aan het geweer staan en op dat moment werd de vogel door de wind naar beneden gedreven en was Marcel de nieuwe koning. De jeugdleden hadden de meeste moeite, maar na 159 schoten was het Melanie van Hout (dochter van de eerste dame) die het lukte om het laatste restje naar beneden te halen. Het is goed dat het allemaal zo vlot gegaan is, want anders hadden de gildebroeders traditioneel 's nachts de wacht moeten houden, om zondagochtend het schieten te kunnen hervatten. Lang geleden is dit bij het Heilig-Bloedsgilde een keer eerder gebeurd.

Kruisboogkoning van het Heilig-Bloedsgilde Boxmeer

Een jaar na de oprichting van de Kruisboogschutterij van het Heilig-Bloedsgilde organiseerde zij een koningschieten onder de kruisboogschutters op zaterdag 2 april in het gildehuis. Er moet voor de N.K.B. en de B.K.B. een koning van elke vereniging meedoen aan de koningenwedstrijd. Nu is het vrij simpel om zo maar iemand aan te wijzen, maar het is

voor de schutters spannender om er om te strijden. Bij zo'n koningenwedstrijd moeten er per ronde vijftien schoten, in plaats van tien, gelost worden en er moet steeds per ronde van baan worden gewisseld. Degene die op zaterdag koning zou worden, is de eerste kruisboogkoning in de geschiedenis van het Heilig-Bloedsgilde. Het was een serieuze strijd onder de twaalf schutters, echter na twee ronden waren er zes schutters, die zeer dicht bij elkaar stonden in een puntenverschil van vier. Uiteindelijk, nadat de derde ronde was verschoten en de punten waren geteld, was het Peter van Beusekom die de eerste kruisboogkoning van het Heilig-Bloedsgilde werd.

Nieuws van het Sint-Jacobusgilde van Zeeland

Installatie beschermheer en beschermvrouwe van het gilde

Op de jaarvergadering nam Jan van Dongen, na twintig jaar het secretariaat gevoerd te hebben, afscheid van het bestuur. Voor het ontzettend vele werk dat Jan en zijn vrouw Marie voor het gilde hebben gedaan, werden zij met algehele instemming uitgeroepen tot beschermheer en beschermvrouwe van het Sint-Jacobusgilde. Omdat beiden op dat moment koning en koningin waren werd hun installatie uitgesteld tot de dag, dat er een nieuwe koning zou zijn. De bijbehorende eretekenen bestaan uit een groen-witte sjerp met rood Sint-Jacobuskruis met als sluiting een schelp en een speciaal vervaardigd zilveren teken dat (met een ketting om de hals) op de borst wordt gedragen.

Overvenden van de overheden na het lof.

Koningschap en koninklijk huwelijk

Op tweede Pinksterdag schoot Ton Kandelaars zich, bij het 316de schot, tot koning en koningin tijdens de feestavond de eretekenen aan Jan en Marie van Dongen aanbieden. Enige tijd na het behalen van de koningstitel gaven Ton en zijn verloofde Mirjam te kennen dat zij op 16 september aanstaande gaan trouwen en dat zij dat graag als gildekoning en koningin willen doen.

Beschermheer en beschermvrouwe.

Het bestuur reageerde daar positief op. Bij het inleveren van deze kopie zijn de plannen in voorbereiding en als u dit leest is de dag net voorbij. Het zal in ieder geval een bijzondere dag worden, helemaal in gildesfeer.

De patroonheilige

Voor de eerste keer was de nieuwe patroonheilige, Sint-Jacobus, met alle bijbehorende attributen aanwezig op de gildedag in Groeningen. De staande-ken had onder andere de hoed en kalebas vanuit Compostella meegebracht. Weer een stukje verrijking van het geheel.

Sint-Jacobusavond

Het was al vele jaren gebruikelijk dat de feestdag van de patroonheilige op de dichtsbijzijnde zondag van de eigenlijke datum werd gevierd. Het zal, zoals de berichten luiden, in de toekomst niet meer kunnen, aangezien het bisdom alle feestdagen weer op de eigenlijke dag wil gaan vieren. Dit jaar echter was 24 juli nog de patroonsdag van de parochie. Voor de middag werd de eucharistieviering met gilde-eer gehouden. Na de middag werden onderlinge schietwedstrijden en een barbecue georganiseerd. Het was een zeer warme en gezellige dag.

Baronie en Markiezaat

Vijftig jaar schutter

Zaterdag 9 juli vond in het gildelokaal van het Sint-Jansgilde Sprundel de huldding plaats van Rinus van de Riet. Hij vierde zijn 50-jarig jubileum als schutter. Aan het begin werd een korte stilte gehouden, ter gedachtenis van de overleden kringvoorzitter Herman van Rijckevorsel. Hoofdman Jan Vergouwen blikte terug op het schuttersverleden van de jubilaris. Na de heroprichting in 1955, was Rinus in 1956 de eerste koning. Hij wist deze titel weer te behalen in 1966 en 1973. Vanaf 1955 was hij deken-schrijver, in de periode 1975-1984 mede waarnemend-hoofdman. Namens het gilde werd de jubilaris een bokaal met inscriptie aangeboden. Mevrouw Van de Riet werd in de huldding betrokken. Zij ontving een mooi boeket. Bij de daaropvolgende toost sprak de hoofdman de wens uit: "Dat ge nog vele jaren in goede gezondheid jouw liefhebberij mag uitoefenen". De burgemeester (tevens overhoofdman) sprak: "Het is een unicum, dat iemand vijftig jaar actief zijn sportliefhebberij uitoefent. In verband daarmee heeft het gemeentebestuur gemeend u de sportmedaille toe te kennen". Vervolgens werd de jubilaris deze medaille omgehangen. De jubilaris zei verrast en verheugd te zijn. En verder: "De liefde voor het schieten is me als het ware met

de paplepel ingegeven. Mijn vader, wijlen meester Van de Riet, en zijn collega Feyen, waren voor de oorlog fervente schutters. Als vijfjarige mocht ik al mee om de pijlen uit het bakje te halen. Later mocht ik pijlen trekken. En leem spitten om daarmee de doelen te bewerken. In 1938 ben ik aangenomen als schutter, maar ik mocht alleen thuis oefenen. Voor de prijsverschielingen had ik nog geen vaste hand genoeg, vonden ze". In zijn dankwoord betrok hij zijn vrouw. Ze kreeg twintig rode rozen van hem; voor de voorbije veertig schietseizoenen. "Ik vind het jammer dat ik de laatste tijd de kringgildedagen niet meer zo actief kan beleven. Ik vind het fijn om er aanwezig te zijn en gewoon mee te kunnen schieten", zei hij. Hij bedankte iedereen en besloot met de tekst op het koningsschildje van zijn vader: "Gildebroeders met Brabantse aard, beseffe toch uws gildewaard. Dat haar activiteit nog vele jaren bloeie. Ons gild in ledental en eenheid groeie. Wilt daarop dan met mij het glas heffen, als start van 't feestelijk kruisboogtreffen". Met een toost werd deze plechtigheid besloten. Met een ere-schot opende Rinus de feestschieting; natuurlijk met een roos. ■

IN MEMORIAM

Land van Cuijk

Gilde St. Antonius Mook

Op oudjaarsdag 1993 overleed Harrie Kool (72). Hij heeft op cultureel en maatschappelijk gebied op vele plaatsen zijn sporen achtergelaten. Zo was hij oprichter van dansgroep Iduna uit Heyen, begeleider op Lourdesreizen en gildebroeder. Ook diverse jeugdhulporganisaties konden altijd bij hem aankloppen voor tijdelijke opvang in zijn huis van mensen met problemen. Velen hebben via hem en door zijn specifieke benadering van elke mens, weer kracht gevonden in het leven. Kracht om verder te gaan. Vele jaren was hij actief gildebroeder. Aan deze periode bewaarde hij mooie, waardevolle herinneringen.

Harrie Kool

Wim Philipse

Daarom had hij uitdrukkelijk de wens te kennen gegeven in gildekostuum begraven te willen worden. Harries levensspreuk was: "Mens te zijn onder de mensen, zonder macht en zonder aanzien, niet meer en niet minder." Het gilde houdt de herinnering aan een bijzonder fijn gildemens.

Sint-Martinusgilde Gennepe

Op 21 februari 1994 overleed op 78 jarige leeftijd gildebroeder Wim Philipse. Tijdens zijn leven werkte hij veertig jaar lang in de steenoven, wat heel zwaar was. In zijn vrije tijd zette hij zich in voor de jeugd, vooral aan het bijhouden van de blokhut had hij een vaste taak. Meer dan zevenentwintig jaar was hij een goed lid van het Sint-Martinusgilde van Gennepe. Hij was goed op de hoogte van de gilderegels en gaf wanneer dat nodig was opbouwende kritiek.

Groot Gaesbeker gilde Soest

Op 6 juni overleed, toch nog onverwacht, Toon(tje) Hilhorst (74). Hij was in 1976 koning. Tot 1993 deed hij mee aan het oud-koninkamp, hoewel het hem al minder gemakkelijk afging. Zijn laatste maanden waren een hiaat in zijn leven. Dat heeft hij als een kruis moeten dragen. Op 19 juni nam zijn gilde in de avondwake afscheid van hem met een laatste eerbetoon en groet.

Toon(tje) Hilhorst

Wim van Erp

Sint-Jacobusgilde Zeeland

Nog helemaal in gildekledij maakte Wim van Erp op 23 mei het koningschieten mee en drie dagen later overleed hij plotseling op bijna 94-jarige leeftijd. In 1985 waren Wim en zijn vrouw Toos een koningspaar dat samen honderd zestig jaren oud was. Wim werkte met zijn broers op het boerenbedrijf in Oss, totdat de gemeente de grond nodig had voor nieuwbouw. Intussen kreeg hij verkering in Zeeland, trouwde in 1970 en ging in Zeeland wonen. Zij zouden dan ook volgend jaar hun zilveren bruiloft hebben gevierd. Wim was voorheen nooit getrouwd geweest en zijn vrouw was weduwe voor ze met hem trouwde. Vanaf zijn trouwen ook leidde hij "een gepensionneerd leven". Zijn hobby's waren autorijden, kaarten en biljarten en vooral het gilde. Ruim twintig jaren was Wim een zeer trouw lid van het gilde en hij sloeg dan ook geen enkele activiteit over.

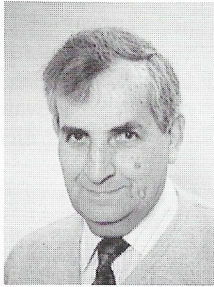
Kwartier van Oirschot

Gilde Sint Joris Tilburg

Enkele weken na zijn verjaardag overleed vrij onverwacht op 19 februari 1994 Wim Versteijnen (70). Hij was vanaf 1962 lid van het gilde. Ondanks zijn drukke werkzaamheden op zijn transportbedrijf en zijn handicap, was hij altijd present, om op een vrolijke manier te laten merken, dat hij er was. Beviend met veel gildebroeders stelde hij belangstelling in hun zakelijke en persoonlijke bezigheden.

Wim Versteijnen

Janus van de Pas

Gilde Sint Lambertus Vessem

Op 30 mei 1994 overleed na een slopende ziekte Janus van de Pas (63). Hij was sinds 1976 lid en zolang zijn gezondheid het toeliet bij elk gildegebeuren aanwezig.

Kempenland

Gilde van Sint Jan Baptist Duizel

Op 25 januari overleed Siem Kox (78) en op 16 maart Gerrit Bles (82) beiden ouderling van het gilde. Siem Kox was sinds 1971 lid en de kleinzoon van de laatste keizer van het oude gilde van vóór 1912. Gerrit Bles was lid sinds 1976. Hij was koning van juli 1981 tot juli 1983. Beide ouderlingen waren zeer trouwe gildebroeders en beiden kregen de laatste jaren van hun leven te maken met een langdurige ziekte, waardoor het gilde hun trouwe aanwezigheid bij alle gelegenheden de laatste tijd moest missen.

Siem Kox

Gerrit Bles

Sint Jorisgilde Reusel

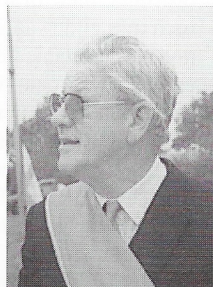
Op 19 mei overleed gildezuster Antoinette (Net) Lathouwers-Lavrijsen. Sinds 1953 was zij lid van het gilde, zodat zij vorig jaar nog haar veertig jarig lidmaatschap heeft mogen vieren.

Gilde Sint Catharina en Sint Barbara Geldrop

Op 22 april overleed voorzitter Wout Ceelen. Wout was sinds 1969 gildebroeder en vanaf 1973 secretaris. Toen in 1984 de voorzitter aftrad en niemand deze functie op zich wilde nemen, heeft hij deze taak erbij genomen zodat hij een dubbele functie bekleedde. Wout was gildebroeder in hart en nieren en was een van de drijvende krachten in het gilde. Een voorzitter die het gilde ook in deze tijd bestaansrecht gaf en de gebruiken en tradities wist te plaatsen.

Wout Ceelen

Piet van den Heuvel

Gilde Sint Catharina en Sint Barbara Mierlo

Op 22 april overleed Piet van den Heuvel (74). Piet was een fervent schaker en wie eens 'n partij met hem gespeeld heeft, herkende dan ook de leraar in Piet. "Zou je daar niet nog eens over nadenken?", vroeg hij als je op het punt stond een domme zet te doen. Waar veel anderen een fout onmiddellijk zouden afstraffen, toonde Piet zich meedogend. Zijn aandacht gold niet alleen zijn eigen spel, maar ook dat van de ander, die dan niet zozeer tegenstander was, als wel medespeler. Piet stond in het leven, zoals hij achter het schaakbord zat, met louter medespelers. Medespelers waren bijvoorbeeld zijn leerlingen, toen hij nog directeur was van de Eindhovense Aloysius-mavo. Het is niet moeilijk voor te stellen Piet te zien staan tussen de scholieren; in gedachten verzonken, alsof hij zojuist een boek had gelezen waar hij nog over nadacht. Medespelers waren ook zijn gildebroeders. Met zijn Bourgondische inslag en zijn bonhomie ging Piet zijn rol in het gilde als vanzelfsprekend af. Het omgaan met elkaar, in de tradities en met de rituelen van het gilde, was voor Piet iets dat bij deze tijd hoorde, althans diende te horen. Eén keer bracht hij het tot koning en toonde hij zich van zijn meest innemende kant: charmant en verstrooid, iedereen minzaam groetend met opgestoken hand. Een koning waar een gilde zich graag omheen schaarde, een bindende figuur.

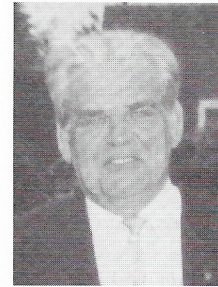
St. Catharina en St. Barbaragilde Geldrop

Na een lange ziekte periode overleed op 18 juli Piet van der Vliet (63). Sinds 1981 was Piet lid van het gilde en altijd een gemotiveerd gildebroeder op wie je kon rekenen als er iets gedaan diende te worden. Het gilde zal hem node missen.

Peelland

Gilde St. Willibrordus Vlierden

Ricus Thijssen

Op 6 juli overleed Ricus Thijssen (62), sinds de heroprichting in 1949 lid van de vereniging. Hij trad daarmee in de voetsporen van zijn vader Piet, die ook betrokken was bij de heroprichting. De eigenaar van het gildehuis begon als vendelier, maar

na de overname van het café stond hij het gilde bij als bestuurslid en gastheer in het gildehuis. Tijdens de uitvaartplechtigheid werd Ricus de groet gebracht als koning van het gilde. Hier had hij vaak om gestreden, maar telkens geweigerd in verband met zijn drukke werkkring. Met het overlijden verliest het gilde "ne fijne mens".

Maasland

Gilde Sint Ambrosius Loon op Zand

Op 29 januari overleed gildebroeder, ere-staande-deken, M.C. Broeders (89). Marinus was ruim 47 jaar gildelid van Sint Ambrosius en was ook ruim 60 jaar lid van het Loonse zustersgilde Sint Hubertus. Ruim 27 jaar heeft hij deel uitgemaakt van de overheid. Als over-deken was hij iemand die overal raad op wist, met vooral zorg voor anderen. Bedachtzaam met relativerende woorden; wijs oordelen met een vleugje humor kenmerkte zijn persoon. Het gilde verliest een fijne en plichtsgetrouwe gildebroeder.

Marinus Broeders

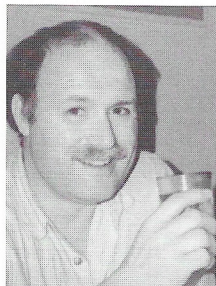
Kees van Geffen

Gilde Sint Antonius Abt Vorstenbosch

Op de dag van het koningschieten van het gilde is Kees van Geffen in coma geraakt, daags daarna is hij overleden. Donderdag 19 mei is hij door het gilde, samen met de gildebroeders van De Hoge Schuts, naar zijn laatste rustplaats gebracht. Kees (84) is in 1952 lid van het gilde geworden, zodat hij al 42 jaar gildebroeder was. In 1972 is hij tot gilde-deken gekozen en in 1977 tot tweede hoofdman. Vier jaar later heeft hij zich teruggetrokken als deken, maar is wel zeer actief en belangstellend bij het gilde betrokken gebleven. Hij is twee keer gildekoning geweest, in 1954 en in 1978. In 1973 was Kees schutterskoning. Bij zijn tachtigste verjaardag ontving hij een koninklijke onderscheiding voor de vele verdiensten bij het gilde en voor andere verenigingen in Vorstenbosch.

Sint Barbara / Sint Sebastiaan Vught

Op 12 maart is te Vught Jeroen Schampers (44) overleden. Hij was sinds 1986 lid van het gilde. Binnen het gilde was Jeroen in de korte periode dat hij gildebroeder was een persoonlijkheid. Zoveel mogelijk als zijn werkzaamheden op het kasteel Maurick dat toelieten gaf hij acte de presence bij de gildegebeurtenissen. Een beroep op zijn medewerking is nimmer tevergeefs gedaan. Jeroen is te Esch met gilde-eer begraven.

Jeroen Schampers

Jan Hulbosch

Gildebroeder en oud-koning Jan Hulbosch (87) is op 28 juli overleden. Hij werd verpleegd in Huize Boswijk. Jan is in 1984 tot het gilde toegetreden en hij is vanaf de start een actief gildebroeder geweest. Zolang zijn gezondheid dat toeliet was hij bij alle activiteiten aanwezig; zijn humor ontbrak nimmer. In 1985 werd hij voor vier jaar koning van het gilde.

Dat zij allen rusten in vrede. ■

UIT BRIEVEN

Deze rubriek geeft aan iedereen de mogelijkheid zijn of haar mening te ventileren over alles wat het Noordbrabantse gildewezen aangaat. Bijdragen zijn welkom: bondig en onderkend. Te lange brieven worden ingekort. Bijdragen blijven voor verantwoording van de inzenders.

Vrouw in het gilde

Graag wil ik dit even kwijt aan alle gilden, want ik hoor maar weinig over de beweging van de vrouw in het gilde. Ons gilde Sint Anthonius Abt - Sint Catharina in Nistelrode geniet volledig van onze broeder- en zusterschap; de sfeer is in goede harmonie en als er geholpen moet worden staan man en vrouw klaar. Samen hebben ze ook het recht hun stem te laten gelden. Jammer dat deze saamhorigheid nog niet zo bij alle gilden aanwezig kan zijn. Als ons gilde zich presenteert genieten man en vrouw van het folkloristisch festijn, het gevoel is er dan ook geheel bij het gilde te horen. Ik vraag me nog steeds af waarom zou een hedendaagse vrouw die volledig achter het gilde staat niet hetzelfde kunnen functioneren als de man? Het hele gezin moet volledig kunnen genieten met vrijheid en respect voor elkaar, met gelijke inbreng en plicht, zeker in een hedendaags gilde. Overheid en kerk moeten ook steeds in beweging blijven anders kwijnt het weg.

Agaath Zegers-Hamans

(Koningin gilde Sint Anthonius Abt - Sint Catharina te Nistelrode).

Gildelidmaatschap vanuit een andere visie

Nederland is een verzorgingsstaat. Het principe van verzorging is dat degene die zichzelf niet in het gangbare leven kunnen houden, worden geholpen door anderen. De Nederlandse regering heeft allerlei wetten ontworpen om deze onderlinge verzorging vanuit mondiaal oogpunt te verkrijgen. Dat de regering zorgt voor zijn burgers is niet zomaar ontstaan. In de middeleeuwen waren er gilden. De gildeleden zorgden voor elkaar. Hierbij stond het voortzetten (behoud) van leefbaarheid van lieden van een bedrijfstak centraal. Met de komst van de industriële revolutie ($\pm$ 1800) verdwenen de gilden doordat grote groepen mensen in loondienst gingen werken. De regering in die tijd hield zich steeds bezig met orde en veiligheid van het land en niet met de arbeiders. Door uitbuiting van de werknemers ontstonden vakbonden als gevolg waarvan door m.n. stakingen een andere opstelling van de regering ontstond. De zorg voor de arbeider is hiermee gewijzigd tot een financiële ondersteuning indien deze

ze nodig heeft. Door de grote inzet van het systeem wordt geen aandacht meer geschonken aan het welzijn van de mens. Tevens komt de wens om te komen tot een duurzame samenleving op een tweede plaats. Voor het welzijn zou een ieder zich bij een vereniging moeten voegen (sport, muziek of andere). Door sociale contacten worden, eerder dan door financiële steun, de leefbaarheid en het behoud hiervan in stand te houden. Voor het bereiken van een duurzame samenleving zouden processen welke de aard tot de ondergang leiden, moeten worden geweerd. Het gilde is voor mij het voorbeeld van een groepering om te komen tot een duurzame samenleving waarbij zorg voor elkaar en dus ook de zorg van onze nakomelingen kan worden gerealiseerd. Het gilde geeft, als milieuvriendelijke groepering, mij de mogelijkheid tot integratie met anderen en de toekomst. Behouden van oude culturen en onderlinge hulp bij problemen (ook al is het alleen maar het sociologisch effect van het lidmaatschap) zouden, a.d.h.v. de te verwachten milieuproblematiek, wel eens heel belangrijk kunnen zijn in de toekomst. ■

Ivo Hoorevoorts

Gildebroeder Sint-Willibrordusgilde
Alphen

AGENDA 1995

Noordbrabantse Federatie van Schuttersgilden:

8 april:

Gildencongres te Brussel onder auspiciën van de Hoge Gilderaad van Brabant.

13 mei:

Jeugdtoernooi trommen, vendelen, bazuinblazen Kring Kempenland te Eindhoven bij het Sint-Jorisgilde Vlokhoven.

21 mei:

Kringdag Land van Cuijk te Beugen bij het gilde van Sint Antonius - Sint Sebastiaan en het Heilig Sacrament.

21 mei:

Jubileumkringdag 60 jaar Maasland te Den Dungen bij het Sint-Catharina-gilde.

21 mei:

Kringdag Peelland te Someren bij het Sint-Lambertusgilde.

28 mei:

Vrij gildefeest Kwartier van Oirschot te Wintelre bij het O.L.Vrouwe en Sint-Willibrordusgilde.

11 juni:

Kringdag Kempenland te Luijksgestel bij het Sint-Martinusgilde.

11 juni:

Kringdag Baronie-Markiezaat te Raamsdonk bij het Sint-Bavogilde.

25 juni:

Viering 40-jarig bestaan van de Europese Gemeenschap van Schuttersgilden, zo mogelijk te Deinze bij kasteel Ooidonk.

20 augustus:

Kringdag Kwartier van Oirschot te Moergestel bij het Sint-Jorisgilde.

27 augustus:

NBFS-geweerschiettoernooi in kring Het Kwartier van Oirschot. Gilden die dit willen organiseren gelieve zich bij het kringbestuur te melden.

10 september:

NBFS-toernooi trommen, vendelen, bazuinblazen in kring Maasland te Elshout bij de O.L.Vrouwe Schuts.

7 oktober:

Hoofdlidendag te 's-Hertogenbosch in het teken van zestig jaar federatie.

1996:**2 juni:**

Kringdag Kwartier van Oirschot te Tilburg bij het Sint-Dionysiusgilde.

1997:**24 augustus:**

Vrij gildefeest Maasland te Esch bij het Sint-Willibrordusgilde.

Landjuwelen:

Bij besluit van het federatiebestuur worden tot het jaar 2000 geen landjuwelen gehouden. Aanvragen voor landjuwelen vanaf het jaar 2000 kunnen circa drie jaar van tevoren via het kringbestuur worden ingediend. De aanvragen van het H. Bloedsgilde Boxmeer (2000) en het Sint-Catharinagilde Helmond (2001) worden tot dan in beraad gehouden. ■

KORT NIEUWS

Lezingenreeks schuttersgilden

In het komend cursusjaar van de Stichting Brabantse Regionale Geschiedschrijving worden in de maanden januari en februari lezingen over de Noordbrabantse schuttersgilden gehouden. Op vijf maandagavonden (16 jan., 23 jan., 30 jan., 6 febr. en 13 febr.) zullen deze gehouden worden in het gildehuis van het Sint-Jorisgilde Stratum te Eindhoven. In deze reeks worden ontwikkelingen en aspecten die de Noordbrabantse schuttersgilden typeren nader belicht: E. van Autenboer: In de caert gekeken, Gildekaarten en het ontstaan van de schuttersgilden; G. Rooijackers: Papen, protestanten en papegaaien, Schuttersgilden en Generaliteitsperiode; J. Oomen: Schutters en schilden, Schuttersgilden en de materiële cultuur; G. Steijns: Toekomst voor een traditie, schuttersgilden in de twintigste eeuw; M. Prak en P. Nissen: Schuttersgilden en identiteit, Brabant vergeleken met andere streken. Deelnamekosten: f.95,- (inclusief koffie en syllabus).

Aanmeldingen kunnen geschieden vóór 2 januari 1995 bij genoemde stichting, Postbus 1104, 5200 BD 's-Hertogenbosch, telefoon 073-146193.

Brabants Landjuweel 1930

Voor de tweede oorlog kwam de naam Landjuweel voor een gildefeest niet veel voor. Te Oudenbosch werd in 1930 een gildefeest gehouden onder die titel. Dat gebeurde ter viering van het vierhonderd-jarig bestaan van het Sint-Sebastiaansgilde Oudenbosch. (zie affiche)

Op zaterdag 7 juni werden concerten, oude dansen en schieten op het programma gezet. Maandag 9 juni werd het eigenlijke Landjuweel gehouden: pontificale gildemis, feestelijke ontvangst, grote gildestoet, wedstrijden in roffelen, vendelzwaaien, oude dansen, schieten en tentoonstelling. Ter opluistering reden verschillende praalwagens en groepen mee. Deze ommegang beeldde de historische en folkloristische ontwikkeling van de gilden in Oudenbosch uit. Er waren diverse prijzen voor beschikbaar. Het gilde dat in diverse categorieën (uitgezonderd de schietwedstrijden) de meeste punten behaalde, werd eigenaar van het landjuweel, een kostbare en waardevolle prijs. Ook werd een prijs uitgelooft voor het verst komende gilde, zoals in die tijd te doen gebruikelijk was.

Koningschieten in Nes aan de Amstel

Van de heer R. v.d. Hurk uit Amstelveen ontving de redactie het volgende bericht: "Van vrijdag 17 tot en met zondagavond 19 juni werden in Nes aan de Amstel (Amstelveen) de jaarlijkse dorpsfeesten gehouden met op zondagmiddag oud-folkloristische feesten, waaronder "koningschieten". Daar kwam echter geen vogel aan te pas. De schutsboom was voorzien van een dwarsbuis waaraan

met katrollen prijzen waren opgehangen. Als je een buisje stuk schoot, kwam de prijs vanzelf naar beneden. Sinds een aantal jaren was dit vogelschieten bij de dorpsfeesten in ere hersteld. Hoe oud het gebruik van oorsprong is, weet men echter niet. Het is door medewerking van een Vinkeveense schietvereniging georganiseerd".

Zakt zilverprijs?

Kopieerfabrikant Xerox zegt een nieuwe kleurenfilm te hebben ontwikkeld, die gebruik van chemicaliën overbodig maakt. De foto-industrie is een van de grootste afnemers van zilver. Dertig procent van het wereldverbruik gaat daarheen. Voorlopig is de nieuwe milieuvriendelijke film alleen geschikt voor de commerciële fotografie. Gewerkt wordt aan een film voor de amateurfotografie-markt. Het zal zeker nog drie tot vijf jaar duren voordat de zilvervrije film van Xerox op grote schaal gebruikt kan worden. Of de zilverprijs dan gaat reageren? Afwachten maar.

Duitse schutterstradities

Onlangs hebben enige schutters van de Duitse Schuttersbond in Goslar een "Förderverein" opgericht om te komen tot een stichting, die de Duitse schutterstradities aandacht gaat geven. Goslar is de oprichtingsplaats. Gotha (voormalige DDR) wordt de vestingsstad. Doel: archief- en documentatieopbouw, organisatie van bondstreffen van de oudste, traditionele schutterijen, rechtsbijstand voor schuttersgilden in de nieuwe bondslanden, bevorderen van internationale contacten, stichting van tentoonstellingsruimte, uitgave van nieuwe literatuur en bestudering en het verzamelen van oude literatuur betreffende het schutterswezen in oostelijk Duitsland.

Schuttersgilde bloeit in Poolse stad Krakau

Eind dertiende eeuw of begin veertiende eeuw ontstond in Krakau het schuttersgilde "Bractwo Kurkowe". Vanaf de veertiende eeuw kende men er de schietgelegenheid "Celestat". Uit 1562 dateert het oudste reglement. Daarin staan bepalingen over de wapens en schietoefeningen. Eens per jaar werd op een houten vogel ("de haan") om de koningstitel geschoten. Een zilveren koningsvogel uit 1565 symboliseert de koninklijke waardigheid. Nog elk jaar wordt koning geschoten. Op de markt van Krakau vindt daarna de feestelijke troonsbestijging plaats. Het Krakauer stedelijk museum bewaart veel voorwerpen, die aan deze sociëteit herinneren; de haan, staven, ketens, scepter, tafelfersieringen, medailles, schietschijven, documentatie en een aantal geschilderde portretten van koningen en gildeleden. Genoeg reden om in Krakau het Europees schutterstreffen in 1998 te gaan organiseren. ■

GILDEZILVER

ATELIER NOUD PETERS

Breestraat 47, St. Anthonis Tel. 08858 - 3366

Blinkt uit in vakmanschap

van berkel b.v.

loodgieter
installateur

postbus 269, 5050 ag goirle, 013 - 34 24 45

RESTAURATIE-ATELIER DE TIENDSCHUUR

Reeds jaren ervaring met
archieff- en textielconservering

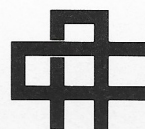
Kapelaan Poellplein 1, 5046 GV Tilburg, telefoon 013 - 368355

PAULISSEN

GROND- WATER- EN WEGENBOUW

- Voor alle grondwerkzaamheden
- Verhuur moderne graafmachines
- Bronbemaling
- Sloopwerken en puinrecycling
- Zand- en grinthandel
- Tankservice (ook credit-card), car-wash

Nieuwkerksedijk 23, 5050 AB Goirle, 013-348484

Nol Coopmans Edelsmid

ATELIER VOOR HET LATEN ONTWERPEN EN
VERVAARDIGEN VAN AL UW EXCLUSIEF
HANDVERVAARDIGD GILDEZILVER

GRAVEREN - DRIJVEN - CISELEREN - GIETEN

5632 PG Eindhoven, Kruburg 1a, Tel.: 040 - 418586

**GERSJES GIETIJZEREN
RAMEN B.V.**

Berkdijk 13A,
5271 SR St.-Michielsgestel
Bedr. terr. Venkant

Tel. 04105 - 13471 Fax 16968

MUURANKERS
HEKWERKEN
SMEEDWERK

GERSJES
SIERHEKWERKEN

Zend mij informatie over: sierhekwerken
 smeedwerk
 gietwerken

Naam: _____

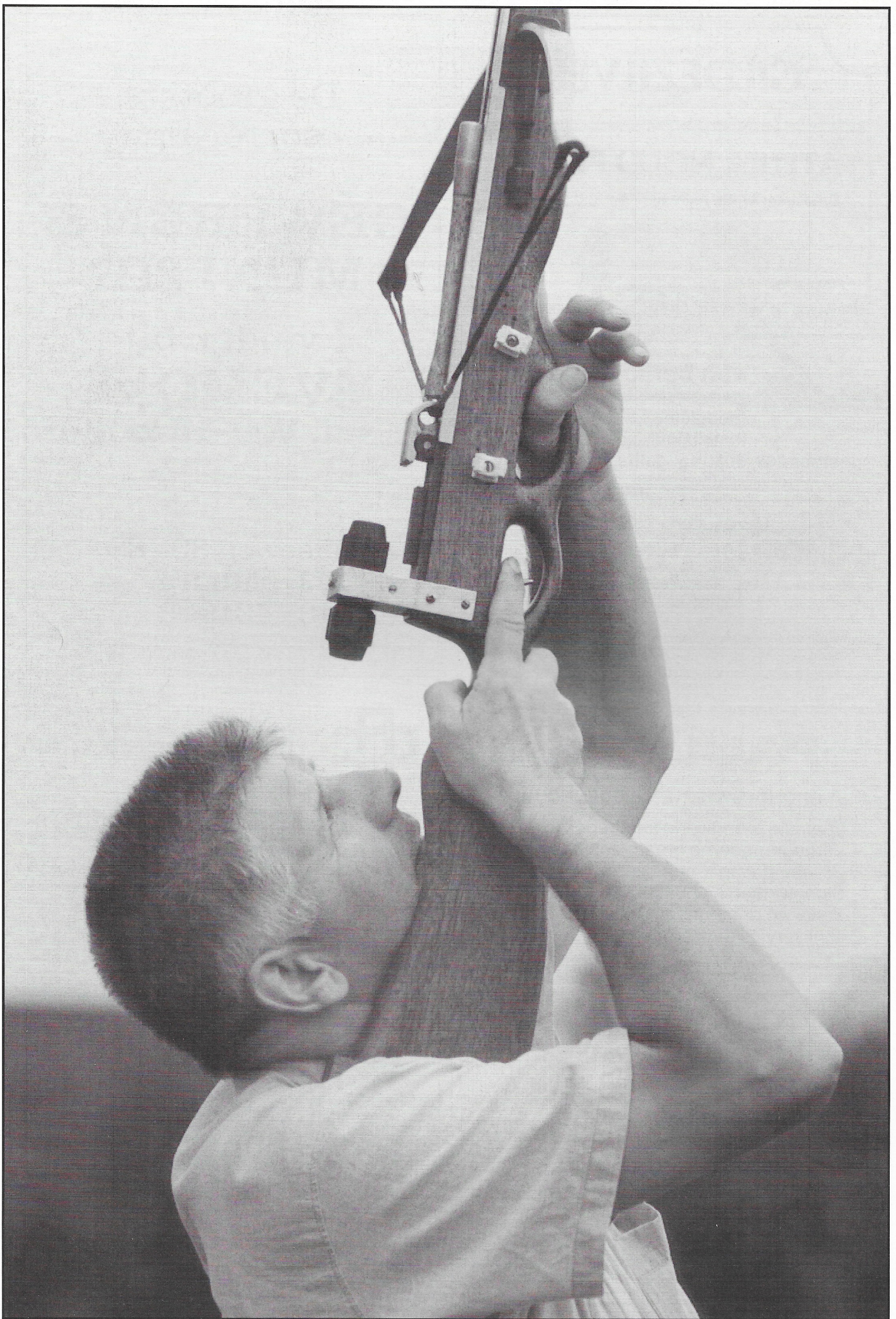
Adres: _____

Postcode: _____

Woonplaats: _____

Telefoon: _____

In gefrankeerde envelop zenden aan nevenstaand adres

Kruisboogschieten op wip; Gildefeest Hilvarenbeek 1992.

foto: J. v. Bakel, Eindhoven